

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

MEYDAN MEKÂNLARININ MALATYA
ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

AHMET NURULLAH IŞIK

İSTANBUL, 2013

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

**MEYDAN MEKÂNLARININ MALATYA
ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

AHMET NURULLAH IŞIK

Tez Danışmanı: PROF. DR. AHMET CENGİZ YILDIZCI

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı: Meydan Mekânlarının Malatya Örneğinde İncelenmesi
Öğrencinin Adı Soyadı: Ahmet Nurullah Işık
Tez Savunma Tarihi: 19 Nisan 2013

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Tunç BOZBURA
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

_____ Jüri Üyeleri

_____ İmzalar

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı

Ek Danışman
Doç. Dr. Gülşen Aytaç

Üye
Doç. Dr. Nilgün Camkesen

ÖZET

MEYDAN MEKÂNLARININ MALATYA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Ahmet Nurullah Işık

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı

Nisan 2013,70

Büyükşehir olma sürecinde Malatya'nın şehircilik adına yapılan çalışmaların değerlendirilmesine bir ışık tutmak ve yapılacak kentsel çalışmalara bir öneri getirmek amacıyla meydanlar üzerine araştırma ve incelemeler yapılmıştır. Meydan kavramı, tasarım ilkeleri, çeşitleri, işlevleri yerli ve yabancı kaynaklardan incelenmiş ve bu referanslar doğrultusunda Malatya meydan mekânları konum, çevre bağlantısı, kuşatılmışlık, kent mobilyaları ve bitkilendirme konu başlıklarına göre sahada gözlem yapılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonrası elde edilen bulgular meydan tasarım kriterlerine ve referans kaynaklara göre irdelenmiş, tespit edilen planlama, uygulama ve yönetim sorunlarına uygulanabilir çözüm önerileri getirilmiştir.

Meydan proje ve uygulamalarında yapılan yanlışlar, mühendislik ve işçilik hataları tespit edilerek doğru uygulama yöntemleri gösterilmiştir. Yapılan meydan uygulamalarında, sağlıklı kararlar için bir planlama üst kurulu oluşturulması önerilmiştir.

Sürdürebilir bir planlama ve bitkisel tasarım için Malatya yerelinde kullanılması uygun bitki ve döşeme taşlarının tespit edilerek bir öneri kullanım listesi hazırlanması gerektiği dile getirilmiştir. Kullanılan kent mobilyaları ile ilgili bir çalışma yapılarak bir tablo oluşturulmuş ve eksikler uygulamalar tespit edilerek öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Malatya Meydanları, Meydan Tasarım İlkeleri, Kent Mobilyaları, Kent Kimliği

ABSTRACT

SQUARE CASE STUDY IN SAMPLE OF MALATYA

Ahmet Nurullah Işık

Urban Systems and Transportation Assesment

Tez Danışmanı: Prof Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı

April 2013,70

This work has been done to shed a light on the evaluation of the work performed on behalf of the Metropolitan on the process of urbanization of Malatya, and to bring a proposal to the urban studies.

Square concept, design principles, types and functions were searched from domestic and foreign sources, and in accordance with these referances, squares in Malatya, location, environmental connection, surrounding, urban furniture and planting were evaluated by making observations on the stage.

The results obtained after evaluation were examined according to the sources of square design criteria and referance and applicable solutions to the problems of planning, implementation and management identified during this research were presented.

The correct application methods were shown by identifying the mistakes made in projects and in applications of squares as well as incorrections and workmanship. It has been suggested to creat a unit under the titles of a top planning board for healty decisions in the application of building squares.

By identifying plants and paving stones suitable for use in Malatya, a creation of a user suggestion list was proposed for a sustainable planning and floral design.

A table was created by making a study related to the urban furniture and some suggestions were made by identifying incomplete applications.

Key Words : Squares of Malatya, Square Design Principles, Urban Furniture, City Identification

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR.....	vii
ŞEKİLLER.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 TEZİN AMACI.....	1
1.2 KAPSAM VE YÖNTEM	2
2.KENT MEYDANI KAVRAMI VE İNCELENMESİ.	3
2.1 MEYDAN KAVRAMI.....	3
2.2 MEYDAN ÇEŞİTLERİ.....	4
2.3 MEYDAN İŞLEVLERİ.....	4
2.4 MEYDANLARDA KUŞATILMIŞLIK.....	5
2.5 MEYDANLARDA BAĞLANTILILIK.....	8
2.6 MEYDANLARIN TASARIM İLKELERİ.....	11
2.7 MEYDANLARDABİTKİSEL DÜZENLEME.....	16
2.7.1 Kullanılan Ağaçların Seçimi.....	24
2.8 KENT MOBİLYALARI	27
3. MALATYA MEYDAN MEKANLARI	29
3.1 YENİ CAMİ MEYDANI.....	29
3.1.1 Konum.....	29
3.1.2 Çevre Bağlantısı.....	30
3.1.3 Kuşatılmışlık.....	30

3.1.4	Bitkilendirme.....	33
3.1.5	Kent Mobilyaları.....	36
3.2	PTT MEYDANI.....	42
3.2.1	Konum.....	42
3.2.2	Çevre .Bağlantısı.....	42
3.2.3	Kuşatılmışlık.....	43
3.1.4	Kent Mobilyaları.....	44
3.2.5	Bitkilendirme.....	48
3.3	HÜKÜMET MEYDANI.....	48
3.3.1	Konum.....	49
3.3.2	Çevre Bağlantısı.....	50
3.3.3	Kuşatılmışlık.....	50
3.3.4	Kent Mobilyaları.....	51
3.3.5	Bitkilendirme.....	56
3.4	AKPINAR MEYDANI.....	57
3.4.1	Konum.....	57
3.4.2	Çevre Bağlantısı.....	58
3.4.3	Kuşatılmışlık.....	58
3.4.4	Kent Mobilyaları.....	60
3.4.5	Bitkilendirme.....	62
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
	KAYNAKÇA.....	68

TABLÖLAR

Tablo 4.1: Malatya meydan mekanlarında kent mobilyaları durumu.

ŞEKİLLER

Şekil 2.1 : Bina yüksekliği ve mekan genişliği oranı belirli ölçülerde korunmalıdır.....	13
Şekil 2.2 : Bitki kullanımı yolu ile bir alanda değişik mekansal etkilerin yansıtılabileceği konusu değerlendirilmelidir.....	15
Şekil 2.3: Ağaçlar mekanı hem düşey hem de yatay olarak tanımlar.....	18
Şekil 2.4: Kuşatılma Duygusu.....	18
Şekil 2.5: Mekânın yatay tanımlanması.....	19
Şekil 2.6: Alanın düşey tanımlanması. Gölge oluşturmak amacıyla dikilen ağaçlar.....	19
Şekil 2.7: Tüm ağaçlar ızgaranın kesişme noktalarına denk gelmektedir.....	20
Şekil 2.8: Kare ızgara. Basit, ritmik, düzenli, bağımsız bir düzenleme.....	20
Şekil 2.9: Tüm ağaçlar ızgaranın kesişme noktalarına denk gelmektedir.....	20
Şekil 2.10: Kare içinde her köse ve ortada 5'li gruplar oluşturacak şekilde düzenleme.....	21
Şekil 2.11: Ortak merkezli dairesel formda ağaçlar dizilmiştir.....	21
Şekil 2.12: Şaşırtmalı sıralar. Kare ızgara sistemden daha yoğun bir görünüm sergiler.....	22
Şekil 2.13: Ortak merkezli dairesel form.....	22
Şekil 2.14: Üçgen form. Açık alanlarda köşegen formlu dolaşım olanağı sağlar.....	23
Şekil 2.15: Çok amaçlı dairesel form.....	23
Şekil 2.16: Ağaç dikim mesafesine göre oluşan formlar.....	23
Şekil 2.17: Kent mobilyaları şeması.....	28
Şekil 3.1: Yeni cami meydanı hava fotoğrafı.....	29
Şekil 3.2: Kent Haritası Paftası.....	30
Şekil 3.3: Yeni cami meydan fonu.....	31
Şekil 3.4: Meydan yeşil kuşakla bir iç mekân kazanmıştır.....	32
Şekil 3.5: Yeni cami meydan projesi.....	32
Şekil 3.6: Yeni cami meydanın iki farklı kotu amfi ile birleştirilmiştir.....	32
Şekil 3.7: Meydanı kuşatan binalar mimari bütünlükten mahrumdur.....	33
Şekil 3.8: Meydanda yeşil kuşakla iç mekan sağlanmıştır.....	34
Şekil 3.9: Bitkilerin birlik vurgusu bozulmuştur.....	35
Şekil 3.10: Boylu güller su yüzeyi etkisini kırmıştır.....	35
Şekil 3.11: Yeni cami meydan döşemesi.....	36

Şekil 3.12: Mazgal detayı uygulamasında yanlış ve doğru.....	36
Şekil 3.13: Döşeme geçişlerine kontur eksikliği ve hatalı konstrüksiyon.....	37
Şekil 3.14: Meydan oturma birimleri.....	38
Şekil 3.15: Bitkilendirme havuz vurgusunu engellemektedir.....	38
Şekil 3.16: Meydan pergolası.....	39
Şekil 3.17: Yeni Cami meydanında boş bırakılan ağaç dipleri.....	40
Şekil 3.18: Yeni Cami meydan çeşmesi.....	40
Şekil 3.19: Yeni Cami meydanında hatalı sınır elemanı uygulaması.....	41
Şekil 3.20 : PTT Meydanı.....	42
Şekil 3.21: İmar haritasında PTT Meydanı.....	43
Şekil 3.22: Çeşmenin meydan çevresi ile uyumsuzluğu.....	44
Şekil 3.23: PTT meydan planı.....	44
Şekil 3.24: PTT Meydan Döşemesi.....	45
Şekil 3.25: PTT Meydanında Rögar Eksikliği.....	46
Şekil 3.26: PTT Meydan Çeşmesi	46
Şekil 3.27: PTT Meydanında hatalı sınır elemanı uygulaması.....	47
Şekil 3.28: PTT Meydanında aydınlatma elemanı.....	48
Şekil 3.29: PTT Meydanında bitkilendirme.....	49
Şekil 3.30: Hükümet Meydanı kapalı çarşı üstü yenileme projesi görseli.....	49
Şekil 3.31: Hükümet Meydanı Kapalı Çarşı üstü son hali.....	49
Şekil 3.32: Hükümet Meydanı hava fotoğrafı.....	50
Şekil 3.33: Kapalı çarşı duvarında rölöve çalışması.....	51
Şekil 3.34 : Hükümet Meydanında zemin döşemesi	51
Şekil 3.35: Döşeme taşlarının su geçirgenlik katsayıları farklıdır	52
Şekil 3.36: Hükümet Meydanında çiçek parterisi.....	52
Şekil 3.37: Hükümet Meydanında oturma birimi.....	52
Şekil 3.38: Hükümet Meydanında büfe	53
Şekil 3.39: Hükümet Meydanında çeşme.....	54
Şekil 3.40: Hükümet Meydanında İsmet Paşa heykeli	55
Şekil 3.41: Hükümet Meydanında aydınlatma direkleri	56
Şekil 3.42: Hükümet Meydanını tadilat projesinde yer verilen bitkilendirme, su yalıtımında hatalar sebebiyle kaldırılmıştır.....	57

Şekil 3.43: Malatya imar haritasında Akpınar Meydanı.....	58
Şekil 3.44 : Akpınar Meydanı.....	59
Şekil 3.45: Akpınar Meydanını kuşatan iş hanları.....	59
Şekil 3.46 : Akpınar Meydan Projesi.....	60
Şekil 3.47: Akpınar Meydanında zemin döşemesi.....	61
Şekil 3.48 : Akpınar Meydanında mazgallar.....	61
Şekil 3.49: Akpınar Meydanında çiçek parterleri.....	62
Şekil 3.50: Akpınar Meydanında bitkilendirme.....	62

1.GİRİŞ

Kenti şekillendiren çekirdek yapılar olan meydanların doğru yapılandırılması, özellikle doğu bölgelerimizde ihmal edilmiş kentleşme süreci ve sağlıksız fiziki çevrenin şehircilik kriterlerine göre inşası, çözüm gerektiren sorunlar olarak önemlidir.

Türkiye şehirciliğinde hemen her zaman karşılaşılabilen sorunlar olarak; ihtiyaç oldukça yapılan planlamalar, oy kaygısıyla gelişigüzel düzenlemeler, altyapı hazırlanmadan her zaman acelesi olan işler, plansız ve iş programsız uygulamalar, yetersiz kontrol ve denetim, niteliksiz iş gücü gibi şehircilik hatalarına zemin hazırlayan problemler dikkat çekmektedir.

Biriken ve çözüme kavuşturulmayan bu sorunlar, kentleri bütünlük vurgusundan, estetik, planlı, yeşil ve kimlikli kent algısından uzaklaştırmış yamalı bohça görüntüsüne sürüklemiştir.

1.1 TEZİN AMACI

Tezin amacı; özellikle büyükşehir olma sürecinde yol alan Malatya'nın şehircilik adına yapılan çalışmaların değerlendirilmesine bir ışık tutmak ve yapılacak kentsel çalışmalara bir öneri getirebilmektir. Kullanılan materyallerden işçiliğe, özgünlükten planlamaya, bitkilendirme çalışmasından kent mobilyalarına, kuşatılmışlıktan çevre mimarisine kadar, geniş bir yelpazede yapılan çalışmaları, doğru ve yanlışlarıyla bilimsel referanslar ışığında irdelemek, özeleştiri getirebilmektir. Her şeyi batıdan alıp aynen uygulama gibi bir özentiyile, kültür, kimlik, iklim, tarih gibi parametreleri göz ardı ederek değil kentin kendi kimliği ve şartlarına göre kentsel gelişimine katkıda bulunmaya dikkat çekmektir. Daha yaşanabilir ve sağlıklı kentler için önemli bir altyapı olan meydanların doğru yapılandırmasına çözümler aramaktır.

1.2 KAPSAM VE YÖNTEM

Meydanlar, planlama ve tasarım ilkelerine göre, yerli yabancı kaynaklardan ve yapılan tez çalışmalarından taranmış tespit edilen referanslar ışığında, Malatya meydan mekânlarından örnekler gözlem yapılarak yerinde incelenmiştir. Her bir meydan; konumuna, çevre bağlantısına, kuşatılmışlığına, bitkilendirme ve kent mobilyalarına göre ayrı ayrı irdelenmiş, sorunlar tespit edilmiş ve referanslar ışığı altında çözüm önerileri getirilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. MEYDAN KAVRAMI

Kentlerin oluşumundaki en önemli ögelerden biri meydandır. Meydan ana cadde ve yolların kesiştiği yerlerde gelişen ve kent merkezinde, kentli insanların pek çok sosyal ihtiyacını karşılayan, bireylerin kaynaştığı, kenetlendiği açık mekânlardır. Meydan kentin en dikkat çekici, ihtişamlı yeridir. Diğer yerlerden farklı olarak kentin anlamını içinde taşır.

Meydanlar buldukları ülkenin ve kentin özelliklerine göre şekillenmektedirler. Örneğin İtalya’da gösterişli, zengin meydanların oluşmasında Akdeniz ikliminin, insanların dışarı kültürünün olmasının, gezmeye eğlenceye düşkün bir toplum olmasının etkisi büyüktür. *Florence* gibi kentlerde resmigeçit törenleri ve benzeri halk etkinlikleri meydanların ve sokakların tasarımındaki gelişmede etkendir. İngiltere gibi iklim olarak daha soğuk olan kuzey bölgelerinde ise kapalı atriumlar, arkatlar, caddeler ve resmi yapılar önemlidir. Önemli olan meydanların bir yerlerdeki örneklere benzer olması değil kendi iç dinamikleriyle oluşan, meydan olgusunu yansıtan özgün meydanlar olmasıdır (Moughtin 2003).

Merkez ve meydan kavramları yorumlanırken Lynch ve Alexander’ın geliştirdiği kuramlar dikkat çekmektedir. Lynch “The Image of the City” adlı eserinde kentin doğru olarak anlaşılabilmesi ve tanınabilmesi için “düğüm noktalarının” önemli olduğunu belirtmektedir; “düğüm noktaları bir gözlemcinin içine girdiği kentteki stratejik noktalardır; veya başka bir deyişle düğümler kentlerimizdeki kavramsal bağlantı noktalarıdır” (Lynch 1960). Alexander da benzer bir ifade kullanır: “Her bütün kendi içinde bir merkeze sahip olmalıdır ve merkez etrafında sistemi oluşturmalıdır. Merkezlerin tıpkı insan vücudunun sahip olduğu simetri gibi simetrik düzenlemeye eğilimleri vardır.” Alexander’a göre merkezin formu kendi kendine, sadece doğal etkilerle oluşma eğilimindedir. Lynch de benzer görüşler öne sürer ancak düşüncelerinin Alexander’ın görüşünden ayrılan yönü Lynch’e göre düğüm noktalarının gelişimi doğal

oluşumlar kadar duvarların kalitesiyle, yerle, detayla, ışıklandırma, topografya ile desteklenmektedir.

2.2 MEYDAN ÇEŞİTLERİ

Zucker (1959) meydan tiplerini şu şekilde ayırmıştır.

Kapalı Meydan: Sınırlanmış meydanlardır. Bu meydanın görünüşünde ilk göze çarpan onun planıdır. Kare, dikdörtgen, dörtgen, daire veya herhangi bir geometrik formda oluşturulmuş meydanlardır.

Dominant Meydan: Bir yapı ya da açık alanın yönlendirdiği ve diğer binalar ile ilişkilendirilen bir meydan tipidir. Yani bir mabet, anıtsal bir yapı saray, belediye binası, çeşme, tren istasyonu gibi baskın bir yapı açık alanın ilişkilerini yönlendirir.

Merkezi Meydan: Kapalı meydanın içerisinde dikey bir vurgu elemanın bulunması bu meydan tipini karakterize eder.

Grup Meydan: Her obje bir meydana bireysel ve birlik içerisinde var olabilir. Farklı form veya boyuttaki meydanlar tek bir yönde sıralanabilir veya küçük meydan büyük bir meydana açılabilir yada farklı şekil ve orandaki üç veya daha fazla meydan tek bir binayı çevreleyebilir.

Serbest Biçimli Meydan: Estetik kalitesi ya da artistik özelliği olmayan meydan tipidir.

2.3 MEYDANLARIN İŞLEVLERİ

Vitruvius, forum'un tasarımı ile ilgili olarak yazdıklarında şöyle demektedir: "yaşayan nüfus ile orantılı olmalıdır, böylece ne kullanışlı olamayacak kadar küçük olsun, ne de

düşük nüfus sebebi ile çöl gibi görünsün”. Vitruvius (1960) ve Alberti de (1986): “... şehrin farklı yerlerinde birkaç meydan yapılması gerekir, barış zamanı malların görücüye çıkabilmesi için meydanlar, genç insanların egzersiz yapmasını sağlayacak diğer meydanlar ve savaş zamanında stokların yığılabilmesi için meydanlar, ...” gibi işlevlerine göre farklı meydanların yapılmasını önermektedir.

Tarihten günümüze başarılı şehir meydanları, her ne kadar bu şekilde bilinmelerine sebep olan baskın işlevlere sahip olsalar ve bu yolla sınıflandırılırsalar da, genellikle kendilerini çevreleyen binalara çeşitli kullanım imkânı sağlayabilenlerdir. Moughtin (2003) Akdeniz ülkelerinin kentlerindeki meydan çokluğunu ve işlevsel devamlılığını, insanların yaşayış biçimlerine, kültürüne ve estetik yargılarına bağlamaktadır.

Meydanlar merkez olarak ele alındığında iki mimar ve şehir plancısı teorisyen Lynch ve Alexander özellikle ön plana çıkmaktadır. Şehir yapılarını algılama üzerine yaptığı çalışmasında (The Image of the City) Lynch (1960), bir şehrin tanınabilmesi ve anlaşılabilmesi için “node”un önemli öğelerden birisi olduğunu bulmuştur. Kısaca düğüm noktası (node), şehre imaj olabilme veya bir şehre güçlü bir imajı veren önemli bir öğe olarak tanımlamaktadır. Lynch (1960) “Node’lar birer noktadır, bir gözlemcinin şehrin içine girebileceği stratejik noktalardır ve aynı zamanda bu gözlemcinin ileri geri yolculuk ettiği yoğunluk odaklarıdır.”Veya bir başka deyişle, nodlar“şehirlerimizdeki kavramsal demir atma noktalarıdır” demektedir. Lynch (1960), Alexander (1987) da benzer bir bakış açısı sunmaktadır: “Her bütün kendi içerisinde bir “merkez” olmalıdır ve etrafında başka merkezler oluşturmalıdır.” Ona göre merkez simetrik bir düzene doğru gitmeye yatkındır, özellikle de iki taraflı (bilateral) simetriye, aynı insan vücudunun sahip olduğu gibi...”. Unwin (1909) de, merkezler için, şehir planlamasında başarmanın en iyi yolunun “...kesin merkezlere sahip olmaktır” şeklinde özetlemiştir.

2.4 MEYDANLARDA KUŞATILMIŞLIK

Bu değerlendirmede kuşatılmışlık kavramı Zucker’in “kapalı” meydanı ve Sitte’nin “derin” ve “geniş” meydanları ile eşdeğer anlamda kullanılmıştır. Mekânsal anlamda bu kuşatılmışlık kavramı meydanın her şeyden daha önde olan niteliği olup çevrili olma

hissini yaratmaktadır. Mekânın bu şekilde çevrenmesi bir “yer duygusunun” en saf şekilde ifade edilmiştir. İşte bu mekânda, kentin dışarıda kalan farklılaşmamış karmaşası içinden bir mimari üslup oluşturulur.

Sitte'nin (1983) ortaya koyduğu gibi: “Eskiden tam olarak bu kuralın aksine riayet edilirdi: eğer mümkünse, her noktada sadece bir cadde açılırdı, aynı zamanda da plazanın görüş açısının dışında kalan bir yerden ikinci bir cadde bu caddeye açılırdı.”

Meydanların diğer önemli özellikleri ve onların etrafındaki binalar çevrenmişlik hissini etkileyen diğer unsurlardır. Çevreleyen binaların çatı hattının durumu, çevreleyen binaların yüksekliğinin mekânın büyüklüğü ile oranı, üç boyutlu modellenmenin derecesi, birleştirici bir mimari temanın var olması veya olmaması durumu ve mekânın genel olarak bakıldığında ortaya çıkan şekli bunları etkileyen etmenler arasında sayılabilir.

Essex Design Guide (1973) tarafından hazırlanan tasarım kılavuzunda şu ifadeye yer verilmektedir: “Binaların etkili yükseklikleri ile mekânın genişliği arasındaki ilişki hayati önem taşır, eğer uyumlu bir şehir yeri yaratılmak isteniyorsa, eğer yüksekliğin oranı genişliğe göre çok fazla olursa, sonuç olarak bir baskı altında olma hissi ortaya çıkabilir; eğer çok alçak olursa da açıkta kalma ve savunmasız kalınmış hissi doğabilir” diye belirtilmektedir.

Hegemann ve Peets'e (1922) göre, Palladio, Alberti'nin meydanın etrafındaki binaların yükseklikleri ile ilgili verdiği oranlara yönelik fikirlerini onaylamakta, ama daha da ileri giderek, eski Roma'daki tipik forumlar için benimsenen genişliği göstererek binaların yüksekliğinin 1.75 ile 2.5 katı kadar olması gerektiğini belirtirler.

Hegemann ve Peets (1922), Spreiregen (1965) ile beraber, birbirlerinden bağımsız olarak benzer sonuçlara ulaşırlar: ayrı ayrı vardıkları nokta şudur: “bir binanın detayını görmenin en iyi yolu binanın en uzun kenarına eşit bir mesafeden bakmaktır”.

Ayrıca, kentsel mekânın boyutunun da çevrelenmişlik hissinin boyutunun da çevrelenmişlik hissinin sonuçta ulaşacağı derece üzerinde bir tesiri vardır. Bu konu üzerinde en belirgin olarak 57 m-143 m boyutlarında oldukları tesbit edilmiştir.

Eski kasaba ve şehirlerdeki eski yerleşim yerlerinde kalan meydanların boyutları 15-21m kadar küçük olabiliyor ki artık bu boyutlar bir yerleşim yerinden yol geçmesi için ayrılmış mekânın sığması için bile ancak yetecek kadardır.

Bir meydanın duvarları ne kadar çok bir odanın iki boyutlu özelliğini gösterirse, çevrelenmişlik hissi de o kadar kuvvetli olacaktır. Kentsel mekânda duvarların tasarımında kullanabilecek açık tercihlerin zenginliği üzerinde duran Krier (1979), bu konu üzerinde çalışmalar yapmıştır. Örnek olarak verdiği birçok durumda, çevrelenmişlik hissinin nasıl kaybolduğu üzerinedir. Birçok araştırmacının ortak olarak paylaştıkları fikir çevrelenmişlik hissi için en ideal durum iki boyutlu düzlemdir. Kentsel mekânın üç boyutlu ögesi binaların arasında bulunan boşluktur, açık meydanlarda ise bu sadece basit bir kapsanmış mekândan oluşmaktadır. Çevrelenmiş bir mekânın etrafında duran binaların süreklilik teşkil ederek bir yüzey oluşturmaları gerekir ve gözlemciye mimari bir bütünlük sunmaları gerekmektedir. Sürekliliği korumak için bağımsız olarak duran binaların yarattığı etkinin azaltılması gerekir. Süreklilik hissinin etkisi, bağımsız duran binaların veya ev tiplerinin tekrarlanarak çevrelenmiş mekana bakması sağlanarak yükseltilebilir.

Bir meydanın tasarımında önemli olan şey, oran ve ayrıntılarının (materyal, süs vs.) yanı sıra çevrili mekan derecesidir. Çevrili mekân, mekâna açık caddelerin hizasına aittir, duvarları oluşturan binaların yüksekliği ve duvarların özelliği gibi. Sitte, şehir meydanlarının perspektif görünümde olması gerektiğini ileri sürer. Meydanın köşelerinde sona eren caddeler öyle düzenlenmelidir ki, meydandan bakanlar bir kerede bir caddeden çok görmemelidir. Trieb, meydanın çevresindeki caddelerin, tribüne benzer bir şekilde olması gerektiğini düşünmektedir (Hörmann ve Trieb, 1977).

2.5 MEYDANLARDA ÇEVREYLE BAĞLANTILILIK

Bir şehir, gözlemcinin o şehir içinde yürümesi veya bir taşıma aracı kullanarak gezmesi sonucu görülür ve yaşanır. Gözlemcinin deneyiminin, kalitesi bu geziyi yaparken yol aldığı hız ile orantılıdır. Birçok araştırmacı yürüme hızında hem etraftaki binaları hem de içinden geçilen mekânları çok daha fazla detaylı olarak inceleme imkânı olur görüşünde hem fikirdirler. Genelde araştırmacılar çevreyi görsel açıdan ele alırlar. Gordon Cullen bu işleyişin nasıl olduğunu algılamada ve çevreyi anlamada üç yol önermektedir. Görsellik, mekân ve içerik açısından çevreyi anlamak:

i-Görsellik: Biz bir başka ortama taşınacak da, daha önce yaşadığımız ortam hala hatırimızda olduğundan “Ardıl Görünüm” işe karışır. Bunun önemi şudur: bir yaya şehrin içinden geçerek sabit bir hızla yürüse de, şehrin görünümü pek çok sarsıntı ve ani açığa çıkmalarla hatırimıza gelir. İşte buna “Ardıl Görünüm” denir (Cullen 1976)

ii-Mekân: İnsanın, ortamdaki konumuna tepkisidir. Cullen “Burada” ve “Orada” olmak arasındaki farkı vurgular. Bu fark, kişinin bir mekânın içinde veya dışında olması veya o mekâna girip çıkmasıyla ortaya çıkar. Bu seviyede, açığa çıkma ve kuşatılma duygularından kaynaklanan bir dizi tecrübe devreye girer. İnsanlar yüksek bir uçuşun kenarındayken canlı bir konum hissi duyarlar. Ama derin bir mağaranın içinde, kuşatılma gerçeğine tepkide bulunurlar. İnsan vücudu, kendisini sürekli olarak çevreyle ilişkilendirdiği bir içgüdüye sahiptir (Cullen 1976)

iii-İçerik: Bu nokta şehirlerin dokusuyla ilgilidir; şehrin rengi, dokusu, ölçüsü, sili, karakteri, kişiliği, benzersizliği vb. Şehrin dokusu, mimari stilleri ve planın çeşitli rastlantıları açısından birbirinden farklı dönemlerin bir kanıtıdır, çünkü pek çok şehir eski temellere dayalıdır. Pek çok şehir stillerin, materyallerin ve ölçülerin bu karışımını sergiler. Buna rağmen insanlar simetrisi, dengesi,

mükemmelliği ve uyumu olan şehirler tasarlamaya eğilimlidir. Ancak, uyum sıkıcıdır ve planları yapanlar açısından kaçınılmazdır (Cullen 1976) Anarşi değil sağduyu gösteren kabul görmüş bir çerçeve içinde, doku, renk, karakter ve bireyseliğin ölçü ve stiline yan yana konmuş küçük farklarını, ortak faydalar sağlamak için kendi yararımıza kullanabiliriz. Aslında, bu nedenle çevre, uyum içinde değil, “Bu” ve “Şu” nun birbirlerini karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıkar (Cullen 1976).

Sitte, kentsel görünümü incelemek için bu pitoresk yöntemi ilk benimseyen mimari yazarlardan birisidir. Bazı ortaçağ şehirlerinde dar yolların şehir meydanına nasıl açıldığını ve bir mekânın peşinden nasıl bir diğer mekânın geldiğini şu şekilde anlatmaktadır: “ ... bu şekilde akıllıca bir ardışıklık ile birbirine bağlanan bir meydandan diğerine geçerek yürümenin yarattığı özel etkiyi unutmamak gerekir. Görsel olarak bizim bakış referans noktamız sürekli değişmekte ve bu da beraberinde sürekli yenilenen değişken izlenimler oluşturmaktadır”. Sitte, kamu mekânlarının estetik kalitesini kentsel planlamanın bir amacı olarak ortaya koyar. Kentsel planlamanın amacı insanları mutlu etmek ve güvende hissettirmektir. O’nun zamanında endüstrileşmedeki artış kentsel problemleri olan şehirleri tehdit etmiş ve sonunda da kent mekânlarını yok etmiştir. Sitte “halkı eğitecek” binalar ve güzel kent mekânları inşa etmeyi önermiştir. Sitte (1983) kentsel mekânlar için şu önerilerde bulunmaktadır.

a-Şehir yapısının doğal gelişme süreci şehrin canlılığına katkıda bulunur.

b-Antik şehir yapısının estetiği sadece şekil demek değildir, aynı zaman da fonksiyon ve duyularla da bağlantılıdır.

c-Eski şehirlerin güzel yapısı olduğu gibi kopyalanmamalı, aksine, sadece modern bağlamda uygulanmış ve şehrin güzelliğine katkıda bulunan unsurlar kullanılmalıdır.

d-Caddeler ve meydanlar kapalı birer sanatsal bütünlük olarak algılanmamalıdır: Şekillerinden gelen etki, planlamanın temelinde kullanılmalıdır. Bina parsellerini temel unsurlar olarak ayırmak yerine, cadde ve meydanlar kentsel tasarımın giriş noktası olarak kullanılmalıdır.

e- Bazı ana caddeler ve açık mekânlar yüksek sanatçılık seviyesiyle tasarlanırken, geri kalanı maddi gereksinimleri karşılamak için feda edilir. Sitte, kentin unsurlarını ayrı çalışmak yerine bu unsurları çevrelerine etki açısından bir bütünlük içinde ele almıştır. Kentsel açık mekânları hem tasarım hem de işlev açısından değerlendirmek için ise: Hem tasarım, hem de işlev açısından şehrin merkez noktası açık mekânlar olmalıdır.

f- Kamu mekânlarındaki kamu yaşamı açık mekânların tasarımında çok önemli bir noktadır.

g-Açık mekânın merkezi boş bırakılmalıdır. Heykeller, çeşmeler vs. açık mekânın kenarına yerleştirilmelidir. Açık mekânın duvarı heykellerin arka fonu için idealdir.

h- Açık mekânın çevrelenmesi önemlidir. Açık mekân perspektif açıdan “kapalı” bir izlenime sahip olmalıdır. Açık mekândaki herhangi bir noktadan cadde girişlerinden yalnızca biri gözükmelidir. Çevrili mekânı geliştirmek için kemer ve sütunlar kullanılabilir.

ı- Açık mekânın formatı ve boyutu, asıl binanın yerini ve dış görünüşünü belirler. Dar bir caddede, yüksek ana binalı derin açık mekân, geniş bir caddede, alçak ön cephe, geniş ana binalı, geniş açık mekân tasarlanmalıdır.

i- Açık mekânın tasarım ilkesi olarak düzensizlik tercih edilebilmelidir. Düzensizlik aşamalı bir tarihi gelişmeden oluşmalı, düzensizliğe rağmen böyle yerler kütleli denge ve temel şartlara uyumu sebebiyle belli bir ritim ve sakinlik içinde olurlar.

k- Tasarım motiflerindeki zenginlik: Bina sıralarındaki sıkça değişiklikler, kesişen cadde hattı, farklı sokak genişlikleri, değişik bina bağlantıları vs. olarak incelemektedir.

Meydanlar arasında bağlantı kurmak için çeşitli sayıda yöntem mevcuttur. Kamusal bir meydan iki veya daha fazla birbiri üstüne binen veya giren mekânlardan oluşacak şekilde karmaşık bir düzende olabilmektedir (Zucker 1959).

Bu temayı alarak Barok tarzda tasarlanan sarayların birbirine bağlantılı olarak takip eden odalar arasındaki ilişkiye değinir: “ ilk oda sizi ikinciye hazırlar, ikinci üçüncüye vs., kendi mimari önemimin ötesinde her oda zincirin anlamlı bir halkasındaki bağlantı gibidir” demektedir. Bunlar Mouhgtin (2003) tarafından şu şekilde belirtilmiştir: “Oldukça net bir şekilde sınırları belirlenmiş mekanlar arasında geçişler olabilir. Birbiri ardı sıra gelen mekânlar fiziksel olarak birbirlerine caddeler veya arka sokaklar ile bağlanmış olabilir. Bir veya daha fazla kamu binası bu binaların duvarları ile tanımlanmış seri halindeki mekânlar tarafından çevrelenmiş olabilir. Büyük kentsel meydanlar daha önce belirlenmiş bir eksen üzerinden açılmak üzere tasarlanmış olabilir ve son olarak, mekânlar kule gibi hükmeden bir unsur gibi bir dış unsur referans noktası alınarak ilintilendirilmiş olabilir.”

2.6 MEYDANLARIN TASARIM İLKELERİ

Meydan tasarımında göz önünde bulundurulması gereken başlıca ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz.

a-Meydanlar kamu yararı, toplum yararı gözetilerek, kentlinin bireysel veya ortak etkinliklerine mekan sağlayacak, kentlinin kenti

tanımına, sevmesine, kentle bütünleşmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir (Suher 1998).

b-Meydanlar kentin avlusu şeklinde düşünüldüğünde kişilerin dinlenme ihtiyacına cevap veren, kişiye kültürel açıdan katkı sağlayan ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan kent mekanları olarak düşünülmelidir (Giritlioğlu 1991).

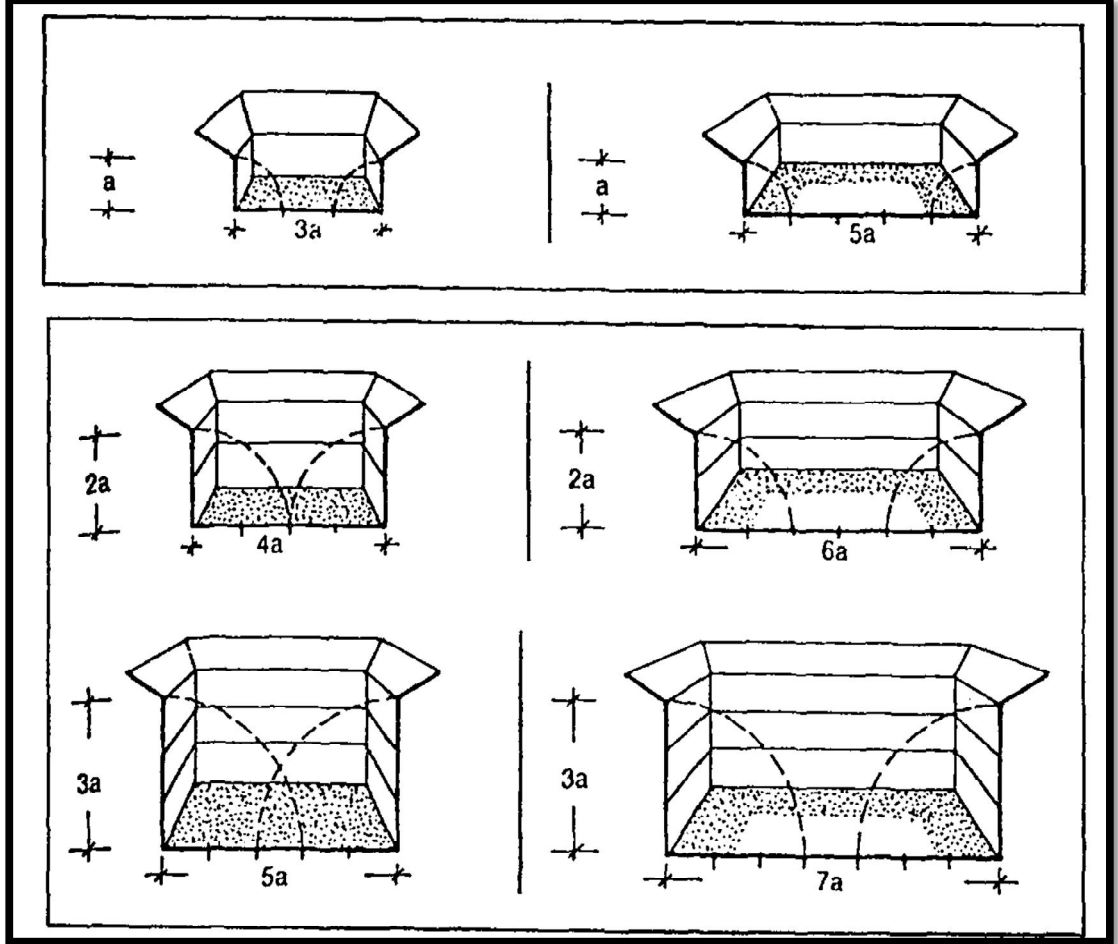
c-Dış mekanı oluşturan meydanlar, çevresindeki yapılaşmayı ayırıcı değil, birleştirici olmalıdır.Hepsi bir bütünlük içerisinde olmalıdır. Çizgi, doku, biçim, renk ve malzemelerde, süreklilik ve bütünlük olmalıdır (Giritlioğlu 1991).

d-Meydan boyutları insan ölçeği konusunun ötesinde mekanda yer alacak eylem ve etkinliklerle de ilintilidir. Bina yüksekliği ve mekan genişliği oranı belirli ölçülerde korunmalıdır (Giritlioğlu 1991).

Meydanlarda $1/4$ oranı sınırdır. Eğer meydanlardaki oran $1/6$ veya $1/8$ 'i geçmeye başlarsa meydan özelliği kaybolmaya başlar.Meydan mekanının meydanı sınırlayan duvar yüksekliğiyle sıkı bir ilgisi vardır. $a/3a$, $2a/4a$, $3a/5a$ ölçülerine sahip bir meydan profilinin belirlediği mekanda kapalı mekan etkisi hakimdir.Buna karşılık $a/5a$, $2a/6a$, $3a/7a$ ölçülerine sahip bir meydan profiline ise açık mekan olma niteliğini kazanmaktadır (Şekil 2.1).

e-Meydanların sorunsuz işleyebilmesi için bağlantılı olduğu sokak, cadde gibi ulaşım akslarının da sağlıklı işlemesi gerekmektedir. Sokağın biçimi, uzunluğu, barındırdığı yapılar ve bu yapılarla sokağın genişli arasındaki oran meydanın tasarımında önemli ilkedir (Moughtin 1992).

Şekil 2.1 Bina yüksekliği ve mekan genişliği oranı belirli ölçülerde korunmalıdır.

Kaynak: Giritlioğlu, (1991) Şehrsel Metin Öğeleri ve Tasarımı

f-İnsan mekan ilişkisini sağlarken, kendi ölçeği ile hareket edeceğinden, büyük alanda ona kendi boyutuyla ilişkilendirebileceği öğeler yerleştirilmelidir. Büyük bir meydanda çok küçük, küçük bir meydanda çok büyük bir öğe ölçek uyumsuzluğu etkisi verir (Çınar 1994).

g-Motorlu trafiğe hizmet eden mekanlarda, trafiği aksatacak, oturma dinlenme alanlarına büyük kitleli ağaç ve çalı gruplarına yer verilmemelidir (Çınar 1994).

h-Yaya trafiğine hizmet veren meydanlarda, kullanıcılara oturma, dinlenme, alışveriş gibi imkanları sağlayacak fonksiyon alanları düşünülmelidir (Relph 1989).

ı-Tarihi nitelikteki meydanların mekan algılamasına katkıda bulunabilmek için, onların korunduğu, tarihsel değer ve fonksiyonlarının vurgulandığı meydan düzenlemeleri gerçekleştirilmelidir (Relph 1989).

i-Meydanda kullanıcıların ihtiyaçları gözönüne alınarak, gereksinim çeşitlerinin saptanmasından sonra, bu gereksinimi sağlayacak öğelerin tasarımı, kullanıcıya en iyi şekilde sunulması ve yararlanmasının sağlanması gerekir. Bu tasarımda malzeme, renk, biçim, kullanım, ölçü ve ölçek açısından çevre ile uyum içinde olmasına dikkat edilmelidir (Relph 1989).

j-Meydanlarda kullanılan döşeme elemanları kentin genel döşeme malzemesinden farklı düşünülmeli, farklı tasarlanmalıdır. Fakat yaya ve taşıt ağırlığına göre, farklı yük taşıma kapasitesi olan döşeme çeşitleri seçilmelidir (Seçkin 1998).

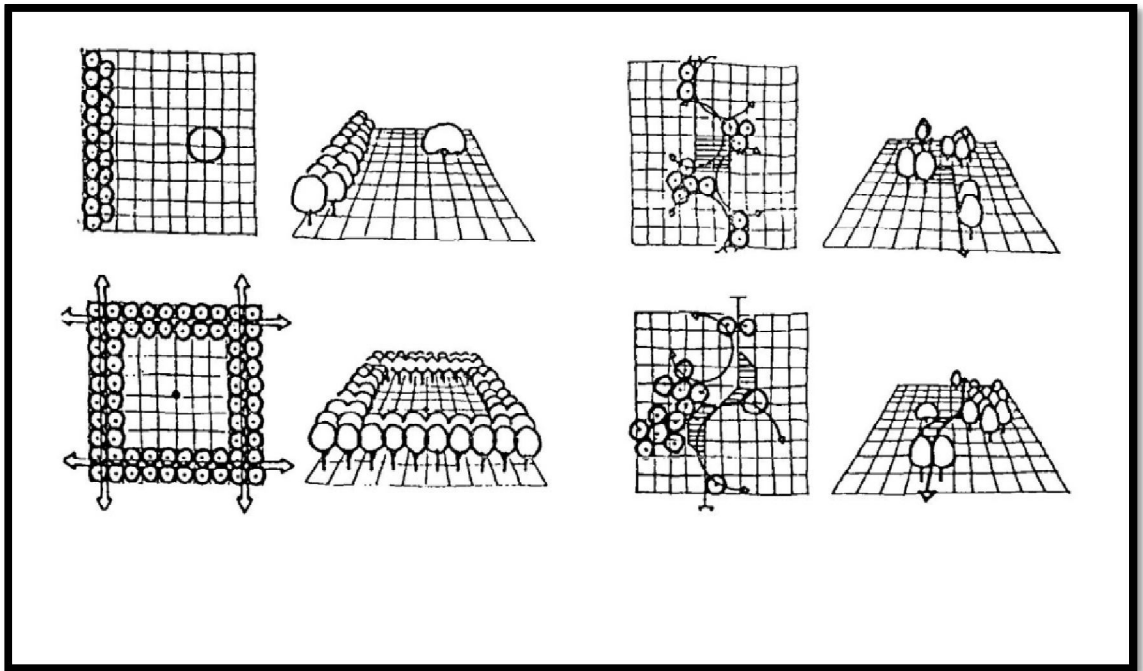
k-Meydan zemin döşemesinin, zeminin eğimi, eğim yönü oluşacak mekan etkisinde ve mekanda vurgulanacak öğenin etkinlik kazanmasında önemli bir rolü olduğu unutulmamalıdır (Giritlioğlu 1991).

l-Meydanların tasarımında oldukça yaygın olan sert zeminlerin oluşturacağı doğrusal hatlar su yüzeyleri ile yumuşatılarak hem görsel hem de fonksiyonel yönden zenginlik kazandırılmalıdır (Uzun 1990).

m-Meydanlar heykel, çeşme, çeşitli plastik ögeler gibi kent mobilyalarının en fazla kimlik kazanacağı yerlerdir. Bunun için ölçülerine figüratif özelliklerine göre seçilecek bu nesnelere, yayalar için çekici bir işaret oluşturmalıdır (Teziş 1994)

n-Meydanlarda mekana canlılık kazandıran, değişik aktivitelerin dağılımında etkinliği olan bitkilendirmeyi yaparken, çevresindeki binaların ölçeği gözönüne alınarak sade ve basit bir düzenleme düşünülmelidir. Bitki kullanımı yolu ile bir alanda değişik mekansal etkilerin yansıtılabileceği konusu değerlendirilmelidir (Şekil 2.2). Bu düzenlemeler yapılırken de bitkilerin uygunluğu, kirliliğe duyarlılığı ile teknik sorunlar gözardı edilmemelidir (Seçkin 1994).

Şekil 2.2 Bitki kullanımı yolu ile bir alanda değişik mekansal etkilerin yansıtılabileceği konusu değerlendirilmelidir.

Kaynak: Giritlioğlu, (1991) Şehirsiz Metin Ögeleri ve Tasarımı

n-Meydanlarda sert zeminin termal radyasyon etkisini kırıcı nitelikte yerden 180 cm yukarıdan dallanarak geniş taç oluşturan ağaçlarla gölgeleme imkânı sağlanmalıdır. Herdemyeşil ve yaprağını döken

bitkiler arasında kurulacak denge ile kışın da görsel ve olumlu etkisini sürdüren bir çevre ortaya konulmalıdır (Uzun 1990).

o-Meydanlarda gece, gündüz, mevsim yıl içinde kullanım imkanı sunulmalıdır (Uzun 1990).

ö- Meydanlarda oluşabilecek basamak ve kot farkları konfor sağlaması yanında rampa ve şevlerle özürülülerin en iyi şekilde faydalanabileceği bir yapı içermelidir (Uzun 1990)

p-Başarılı bir meydan tasarımı, baskın olan fonksiyonu kadar, sonradan gelişen işlevlere, değişimlere ayak uydurabilendir (Oktay 1999).

r-Meydanlar kullanıcılar tarafından kolay erişebilir ve görülebilir olmalıdır (Oktay 1999).

2.7 MEYDANLARDA BİTKİSEL DÜZENLEME

Ağaç ve ağaççıkların, kentsel ve kırsal peyzaj planlama çalışmalarında katkıları ve yararları çok yönlüdür. Sürekli yeşil özellikleri ile hava kirliliğini önleme, gürültüyü maskeleye, rüzgâr, toz ve gaz etkilerini azaltma, kent formuna dinamik etki verme, ulaşım akslarını belirleme, otomobil far ışıklarının olumsuz etkilerini, erozyonu önleme, iklim koşullarını iyileştirme ve estetik etkileri ile kent ve yakın çevresinde önemli katkıları vardır (Arslan ve Dilaver 2006).

Bitkisel tasarımda bitki materyali kullanımını gruplandırarak olursak üç farklı şekilde ele alınabilir. Bunlar:

a-Yapısal eleman olarak bitkiler, perdeleme yapar, mekân oluşturur hareketi yönlendirir.

b-Çevresel eleman olarak, havayı temizler, iklimi yumuşatır, gölge sağlar.

c-Görsel eleman olarak, odak noktaları oluşturur, görsel bağlantı kurar, geçişi sağlar ve ortama renk verirler (Yıldırım 2000).

Kentlerde bitki kullanımı, kentin yapısını destekleyen birlik, süreklilik ve ölçek gibi tasarım öğelerinin uyum içinde bulunmasıyla belirlenmelidir.

Kent ölçeğinde, meydanlar yeşil alan için önemli potansiyeli olan alanlardır. Açık alanlardaki ağaçlar heybetli ve etkileyici bir çatı elemanı olarak alanı belirler.

Kentlerde, peyzaj mimarları için önemli olan bir sorumluluk mekânlar ve binalar arasındaki geçişlerin oluşturulmasıdır. Bitkiler, insan ölçekli mekânlar ile büyük yapı gruplarının oluşturduğu mekânları birbirine bağlamakta ve bunları birbirinden ayırmaktadırlar.

Saydam olmaları, doku, zıtlık ve ölçüleri nedeniyle ağaçlar geçiş elemanı olarak önemli bir işlev yüklenmektedir. Bu bağlantı yeteneği, binaların birbirine bağlanmasında, farklı ölçekteki ya da farklı biçimdeki alanların ayrılmasında ve binalar için giriş akslarının (gölgelik) oluşturulmasında kullanılabilir (Arslan ve Dilaver 2006).

Bu etkiyi yapabilmek için geometrik meydanlarda, bitkisel düzenlemede sistem kurallarına kesin uyulma beklenmemesine karşın ağaçların doğru bir çizgi boyunca ya da geometrik formlarda dikimleri önerilir. Bir doğru boyunca ya da dörtgen gridlere yerleştirilmiş bitkiler dinamik görsel etki sağlar, doğal ışığın sürekli değişimini sağlar ve ritmik aralıklarla değişik görünüm sergiler. Meydan tasarımı resim, müzik şiir gibi ilkelere bağlıdır. Metrik düzenin kullanıldığı ağaç sıraları kentsel alanda hareketliliği yansıtır, alana ölçü ve ritim kazandırır. Kent koşullarında, mevcut karışıklığa baskın olabilecek güçlü bir düzenlemeye gereksinim vardır (Arnold 1980)

Bitkiler, mekâna yatay ve düşey yönde iki özellik kazandırır. Yatay olarak açık alanlarda ortamı görsel olarak kuşatır, bütünler ya da tamamlar. Düşey olarak dallarının ulaşabildiği yere kadar alanı tamamlar. Bitkilerle kaplı bir alan, terk edilmişlik etkisini bozmaktan öte, yaprak ve dallarının katkısıyla alanı örter (Arnold, 1980) (Şekil 2.3).

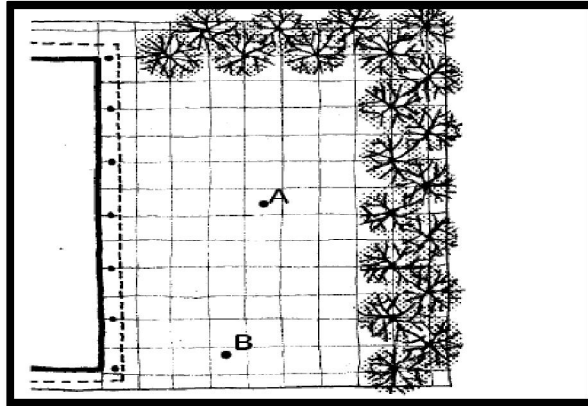
Şekil 2.3: Ağaçlar mekânı hem düşey hem de yatay olarak tanımlar

Kaynak: Arnold, H. F.,(1980) Trees in Urban Design, New York, Van Nostrand Reinhold

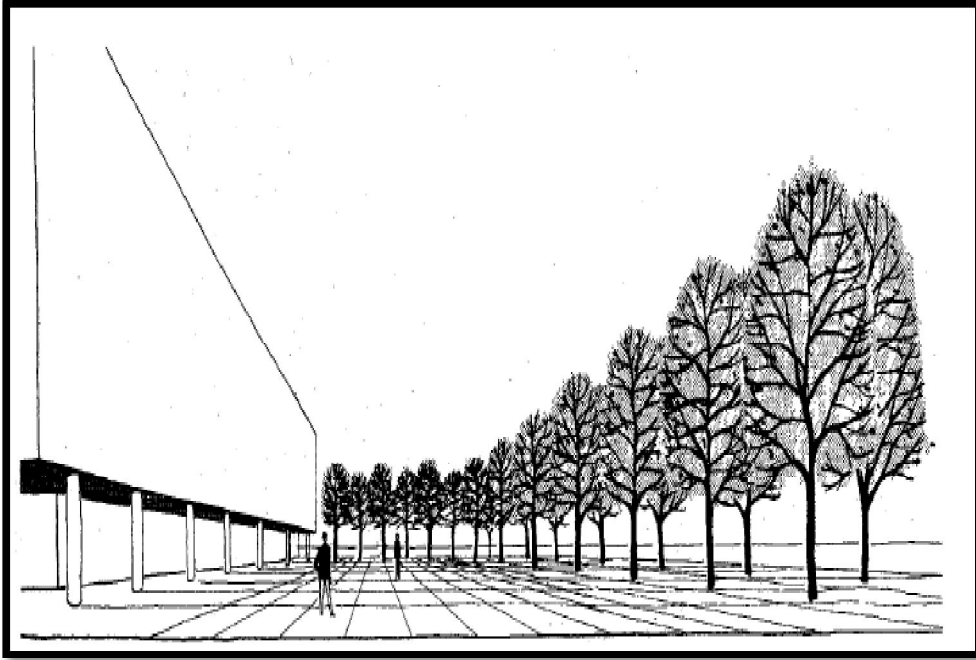
Mekânın yatay tanımları “A” noktasında olan kişi kuşatma elemanı olarak kullanılan ağaç yüksekliğinin üç katından daha az mesafede olduğunda kuşatılma duygusunu hisseder. “B” noktasında ise mesafe 3 kattan fazla olduğunda bu duygu kaybolur (Arnold, 1980)(Şekil 2.4).

Şekil 2. 4 Kuşatılma Duygusu

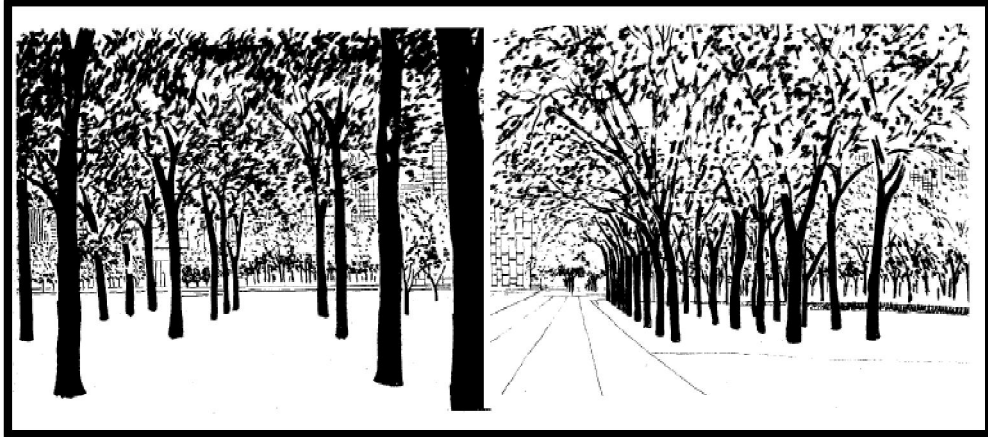
Kaynak: Arnold, H. F.,(1980) Trees in Urban Design, New York, Van Nostrand Reinhold

Şekil 2.5: Mekânın yatay tanımlanması

Kaynak: Arnold, H. F.,(1980) Trees in Urban Design, New York, Van Nostrand Reinhold

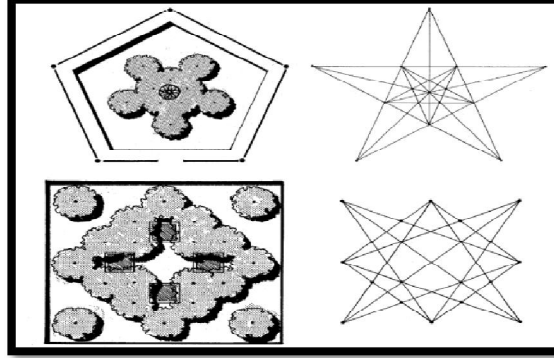
Şekil 2.6: Alanın düşey tanımlanması ve gölge oluşturmak amacıyla dikilen ağaçlar

Kaynak: Arnold, H. F.,(1980) Trees in Urban Design, New York, Van Nostrand Reinhold

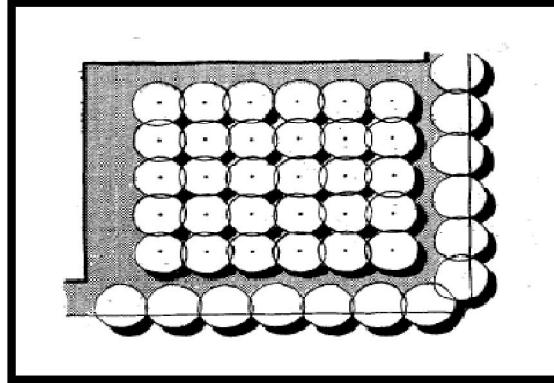
Mekânda önerilen dikim formları ile çeşitli seçenekler sunmak mümkündür. Yapı adalarında dikim formları ile mekana kimlik kazandırılır.Bitkiler alanın büyüklüğüne göre etkileri farklılık gösterir.Genel olarak tasarımda geometrik kriterler ele alındığında başarılı sonuçlar alamak mümkündür(Şekil 2.7, 2.8, 2.9).

Şekil 2.7 : Bitkisel tasarım geometrik olarak ele alındığında daha başarılı olur

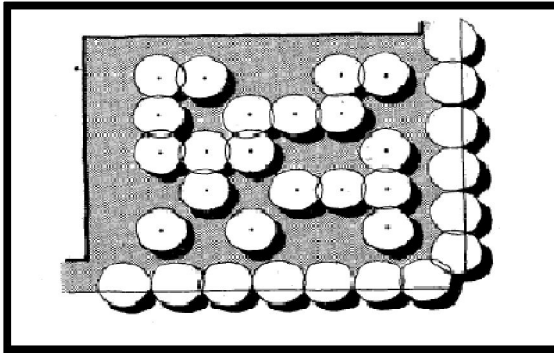
Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Şekil 2.8: Kare ızgara. Basit, ritmik, düzenli, bağımsız bir düzenleme

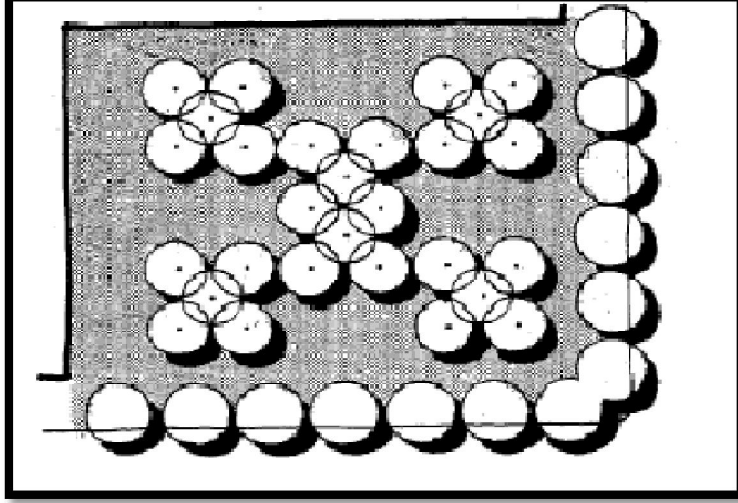
Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Şekil 2.9: Tüm ağaçlar ızgaranın kesişme noktalarına denk gelmektedir

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

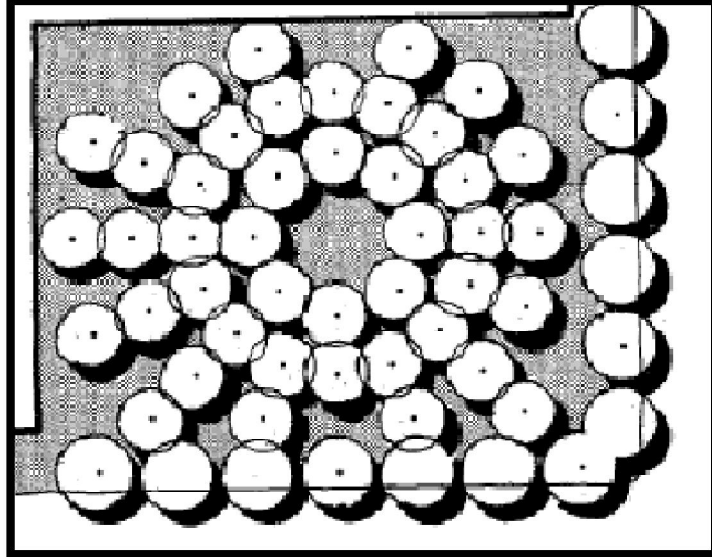
Şekil 2.10: Kare içinde her kösede ve ortada 5'li gruplar oluşturacak şekilde düzenleme.

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Izgara sistemden daha karmaşık, ancak daha düzenli bir tasarım örneği sergi sergiler (Şekil 2.10)

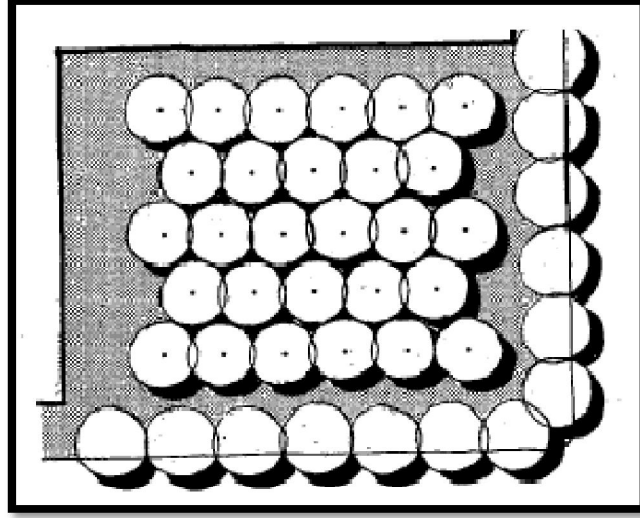
Şekil 2.11: Ortak merkezli dairesel formda ağaçlar dizilmiştir

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Merkezcil odak vurgulayıcı doku özelliği ile kent merkezinde içe dönük mekânlar oluşturmada etkilidir (Şekil 2.11).

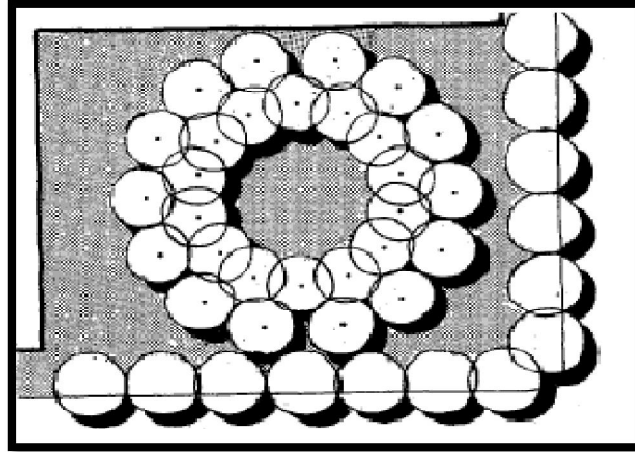
Şekil 2.12: Şaşırtmalı sıralar. Kare ızgara sistemden daha yoğun bir görünüm sergiler

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Sıralar arasındaki mesafe azaldığında tekdüze, kompakt bir doku sergiler.

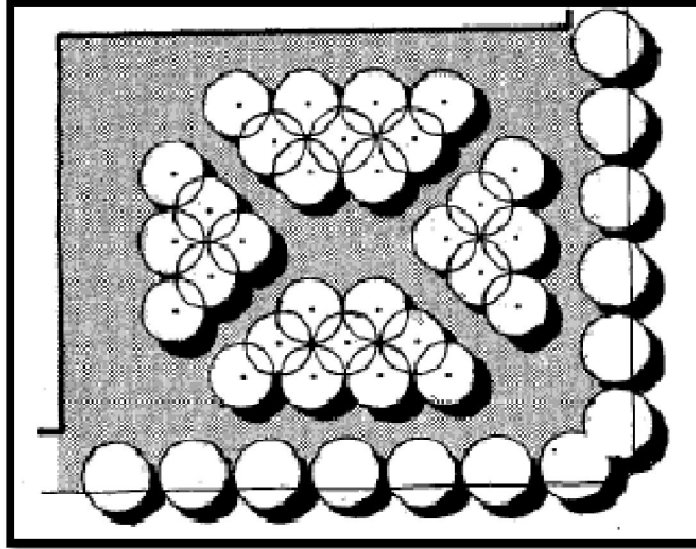
Şekil 2.13: Ortak merkezli dairesel form.

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

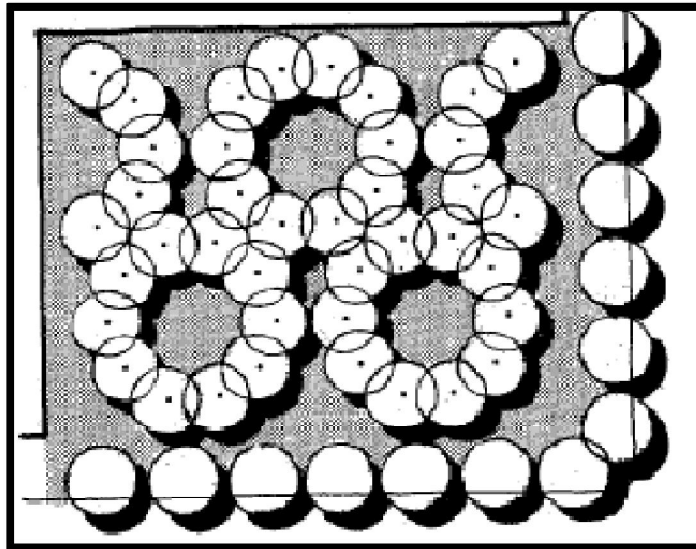
Açık alanlarda mekân oluşturmak amacıyla kullanılan uygun bir formdur.

Şekil 2.14: Üçgen form. Açık alanlarda köşegen formlu dolaşım olanağı sağlar

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

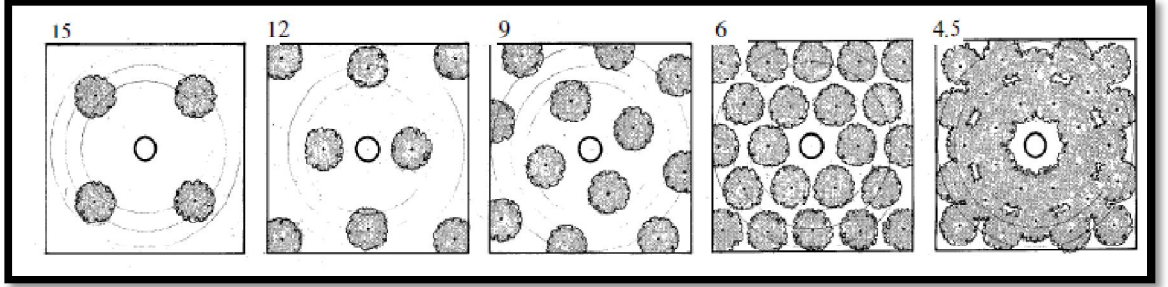
Şekil 2.15: Çok amaçlı dairesel form

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Büyük ölçekli alanlarda farklı işlevi olan alanların tanımlanması için kullanılır (Şekil 2.14, 2.15)

Şekil 2.16: Ağaç dikim mesafesine göre oluşan formlar

Kaynak: Arslan ve Dilaver (2006) Kent Ağaçları ve Koruma Yaklaşımları

Ağaçlar arasında minimum 15 m aralık bırakılarak dairesel bir form oluşturmak amacıyla yapılan dikimlerde ortak bir merkez çevresine sadece 4 ağaç dikilmektedir. Ağaçlar arasındaki mesafe azaldıkça ağaç sayısında artış olmaktadır. Dikim aralığı 4.5 m ye indirilinceye kadar ağaçlar tam olarak dairesel bir alanı tanımlayamazlar (Şekil 2.16)

2.7.1 Kullanılacak Ağaçların Seçimi

Kentsel bitkisel tasarımda temel işlev yalnızca mimari kusurları gizlemenin yanı sıra diğer bir amacı da yapıların görüntülerini yumuşatmak, estetik bir görünüm kazandırmaktır. Modern mimarinin getirdiği keskin çizgiler bu şekilde yumuşatılabilir. Kentsel tasarımın en önemli ve kapsamlı ilkesi mekânsal düzenin kurulmasıdır. Yapı mimarisi, açık alanların düzeni ile de yakından ilgilidir. Açık alanların tasarımında mekân karakterinin belirlenmesinde yapılar kadar bitkilerde önemli yer tutmaktadır. Tasarımda uygun bitki türlerinin seçimi, tasarımın başarısını önemli ölçüde etkilemektedir (Arslan ve Dilaver 2006).

Bitkiler mekânı tanımlamakta, ışığı düzenlemekte, ölçeği sağlamakta ve mevsimleri anlatmaktadırlar. Bu özellikler farklı çeşitler arasında büyük ölçüde değişiklik göstermektedir.

Kent ortamlarında bitki türü seçiminde güçlükler vardır. Genellikle tasarımda o yörede en iyi yetişen birkaç çeşide dayanan seçim yapılabilir. Bunun yanı sıra ağacın mekânsal

niteliği, ışığı düzenlemesi gibi tasarım özellikleri ve yetişme koşulları birlikte düşünülerek bu sonuca varılır.

Tasarımda kullanılan özellikle ağaçların boyu ve çapı çeşidi belirlerken peyzaj mimarlığını diğer görsel niteliklerden daha çok ilgilendirir. Bu ölçü gereksinmesi boyutlara ve bir alanın büyüklüğünden çok alanın algılanışına bağlıdır. Meşe ve çınar gibi büyük boyutlu ağaçlar kentin sınırsız genişliği ile ölçeğini birleştirme işlevini yerine getirir. Çiçekli türler de dâhil olmak üzere küçük ağaçlar kentlerde ölçek değişikliğini sağlayamazlar. Günümüzde, kent ölçeğinde hiçbir ağaç çok büyük görünmeyecektir. Ağaçların yapı ve detayları insan boyutu ile algılanabilen çevre arasında geçişi sağlamaktadır. Büyük ağaçlar, bazen küçük bir avluyu bölgesel bir parka dönüştüren olağanüstü bir esnekliğe sahiptir.

Ağaçların korunmasına ilişkin endişeler kent caddelerinde ağaççık ve fazla boylanmayan ağaçların daha iyi olduğu fikrinin rağbet görmesini sağlanmıştır. Fazla boylanmayan ağaç, batı ülkelerinde kentsel alan formu konusunda yerel yönetimlerin çalışmalarında etkili olmaktadır. Önerilerden biri, yol kenarlarına büyük formlu ağaç dikilmemesi yolundadır.

Ancak kentlerdeki büyük ağaçlar en fazla 4 katlı bir yapı yüksekliğine erişebilir. Literatürde olgun ağaçlar konusundaki bilgiler optimum büyüme koşulları için geçerli olmaktadır. Büyük ve küçük ağaçlar arasındaki önemli ayrım yerden dala olan yüksekliği ve son halini aldığında taç arasındaki orandır. Birçok yerde altından yürünebilecek rahatlığa sahip taç yüksekliği zorunludur. Bu ölçüde 2,4 ile 4,5 m yükseklik demektir. Yol ağaçlarında trafikte dikkate alınırca 4,5 m gövde yüksekliği iyidir. Estetik bir oran bakımından 1 e 2 ya da 1 e 1,5 luk bir gövde yüksekliği/tüm boy oranı en uygundur. Bu noktadan hareketle 12 m yüksekliğinde ağaçlar yollar için uygundur. Ancak bu durum dikildikten 15 yıl sonra geçerlidir.

Kent ağaçlandırmasında küçük formlu ağaçların da önemli işlevleri olmasına karşın, dalların alçaklığı nedeniyle, alanda büyük formlu ağaçlardan daha çok yer kaplarlar. Bu nedenle sirkülasyonun yoğun olduğu yerlerde ve önemli bakı noktalarında

kullanılmazlar. Küçük formulu süs ağaçlarının kullanıldıkları yerlerde gölgeden çok alanı doldurma özelliklerinden yararlanır (Arslan ve Dilaver 2006).

Buradan hareketle büyük formulu ağaçlar dar alanlarda, küçük formulu ağaçlar ise alçak dalları yüzünden mekânı daraltmayacakları geniş alanlarda kullanıldığında etkili olabilirler.

Bitki türü seçiminde önemli bir faktör bitki yapraklarının yoğunluğudur. Özellikle ağaçlarda, ışık miktarı, taç yüksekliği ve dal yapısının yoğunluğuna bağlıdır. Farklı çeşitlerin gölge yoğunlukları yaprak sıklığı ve sıralanışına bağlı olarak değişen genel olarak, ağaçların büyümesi; dallanması benzer gibi görünse de, çeşitler içinde bu özellikler açısından önemli farklılıklar vardır. Ayrıca farklı iklim koşulları, ağaçların formlarını etkiler.

Tasarımcıları ilgilendiren bir konuda kışın ağaçların dal ve sürgünlerinin yapısıdır. Özellikle, soğuk iklim bölgelerinde yılın 5-6 ayı ağaçların dinlenme döneminde olmaları nedeniyle, bu dönem yapraklı dönem kadar önemlidir.

Kısmen yapraksız ağaç kümelerinin görsel etkisi çok azalacağından, bunların sık aralıklı olması arzulanır. Özellikle soğuk iklimin hüküm sürdüğü bu gibi yerlerde sık dikim ve doku türlerinin seçiminde önemli bir faktördür. Çünkü soğuk iklimlerde ağaçların büyümesi çok yavaş olacağından bu tür yerlerde kullanılacak çeşitlerin seçiminde daha etkin dal yapısına ve kuvvetli yoğun sürgünlere sahip türler seçilmelidir. Ağaçların diğer özelliklerinden birisi de kaldırımlarda oluşturduğu ışık ve gölge mozağıdır.

Ağaç türlerinin seçiminde dal yapısı diğer karakterlerinden daha belirleyici bir özelliktir. Kullanılacak bitki türü seçiminde kriterleri şu şekilde Arslan ve Dilaver'in (2006) ifade ettiği gibi sınıflamak mümkündür.

i-Estetik ve Fonksiyonel Kriterler

a- Olgunlaşma yaşı **b-** Taç büyüklüğü **c-** Yaprak yoğunluğu **d-** Büyüme hızı **e-** Mevsimsel özellikleri **f-** Çevreyle ilişkisi **d-** Dokusu **e-** Özel nitelikleri

ii-Yetiştirme Kriterleri

a- Kent koşullarına toleransı **b-**Soğuğa dayanıklılık **c-** Yerel ortam özellikleri **d-** Hastalık ve zararlılara dayanıklılık **e-** Tuza toleransı

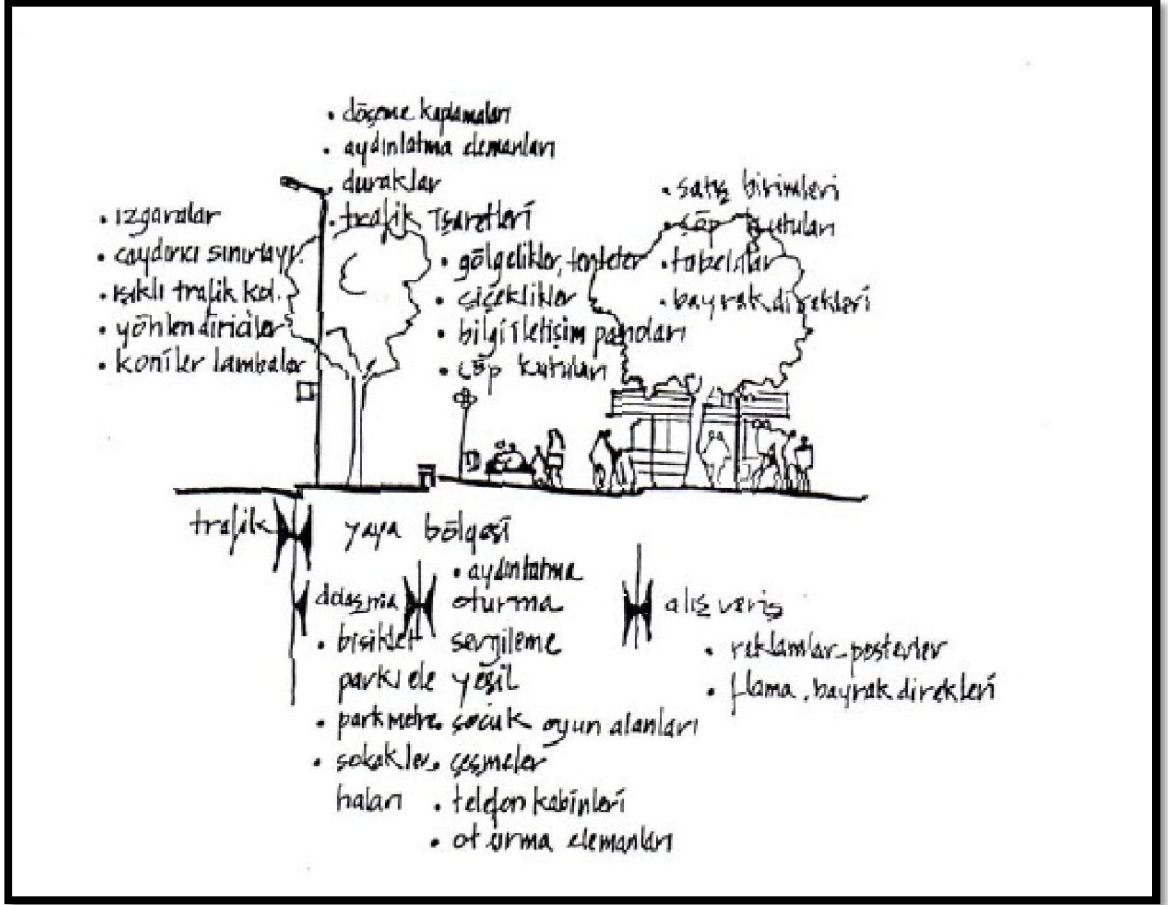
2.8 KENT MOBİLYALARI

Kent halkına hizmeti hedefleyen, onlara kent yaşamı içinde çeşitli kolaylıklar sağlayan, belli koşul ve standartlara bağlı olarak tasarlanıp üretilen donatılara kent mobilyası denilmektedir (Uzun,1999). Kent mobilyaları, şehirlerin hayatlarını çevreleyen gerçek bir birleştirici etkindir.

Bu mobilyaların şehirde yaşayanlar için özel ve önemli görevleri vardır. Bu donatılar şehrin estetiğinden önce bu görevleri yerine getirmelidir (Konuk, 1992). Kentin daha okunaklı olması, kent hayatını kolaylaştırması, kentlinin sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılması, kentte görsel kaliteyi sağlaması açasından, meydan ve yaya yollarında kullanılan kent mobilyalarını şu şekilde gruplandırabiliriz (şekil 2.17).

1. Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb)
2. Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)
3. Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)
4. İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
5. Sınırlandırıcılar (caydırıcılar, sınırlayıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri vb)
6. Su öğesi (süs havuzları, çeşmeler, tulumbar, kanallar, yangın musluğu vb)
7. Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)
8. Satış birimleri (kiosklar, sergi panoları, büfeler vb.)
9. Sanatsal objeler (heykeller)
- 10.Diğer öğeler (bayrak direkleri, çöp kutuları, posta kutuları, çiçeklikler, bilet otomatları, bisiklet park yerleri, parkmetreler, bitkisel öğeler) (Yıldızcı, 2001).

Şekil 2.17: Kent mobilyaları şeması

Kaynak: Tübitak, YAE Yayın No:U4-Ekim 1986

Kent mobilyaları yaya yolları ve meydanlarda şehir hayatını kolaylaştırırken görsel ve kaliteli çevre vurgusuyla da mekân algısını artırır, mekâna uyum ve bulunduğu çevreden taşıdığı özellikler sayesinde kent kimliğine katkı sağlar. Başarıyla uygulanan kent mobilyaları çekim noktaları oluşturur, kentin ticari ve sosyal hayatına canlılık getirir.

Kent mobilyaları kentsel yaşamı daha zevkli kılmaya, kentsel konfor ve estetik yaratmaya olanak verirler. Bunu sağlayabilmek için, kent mobilyalarının tasarımı ve düzenlenmesinde aranan en önemli özellik uyum olmalıdır. Ayrıca kent mobilyaları mevcut düşünülen işlevlere uygun olma özelliklerinin yanında, içinde yer alacağı çevrenin karakterini de yansıtmalıdır (Yıldızcı, 2001).

3. MALATYA MEYDAN MEKÂNLARI

Bu bölümde araştırmanın yapıldığı Yeni Cami, Hükümet, PTT meydanlarının analizi ve değerlendirilmesi yapılmış olup, güncel durum ve sorunlar meydan tasarım kriterlerine göre başlıklar halinde belirlenmiştir.

3.1. YENİ CAMİ VE MEYDANI

İlk adı Hacı Yusuf olan cami 3 Mart 1894 tarihinde şiddetli bir depremle yıkılmış ve sadece minaresi ayakta kalmıştır. Yeniden yapılması için harekete geçilmiş 2. Abdülhamit'ten yardım istenmiş, padişah 10 bin altınla yardım göndermiştir (Göğebakan 2004). Kitabesine göre tamamı kesme taştan yapılan kare planlı cami, son Osmanlı mimari örneklerindedir.

3.1.1 Konum: Şehrin tarihi mekânlarından biri olan yeni cami meydanı, şehir merkezinden geçen ve kentin en uzun caddesi olan İnönü Caddesi ile tarihi Halep Caddesi arasında, Malatya ovasının güneyinde, kentin düğüm noktasında konumlanır.(Şekil 3.1)

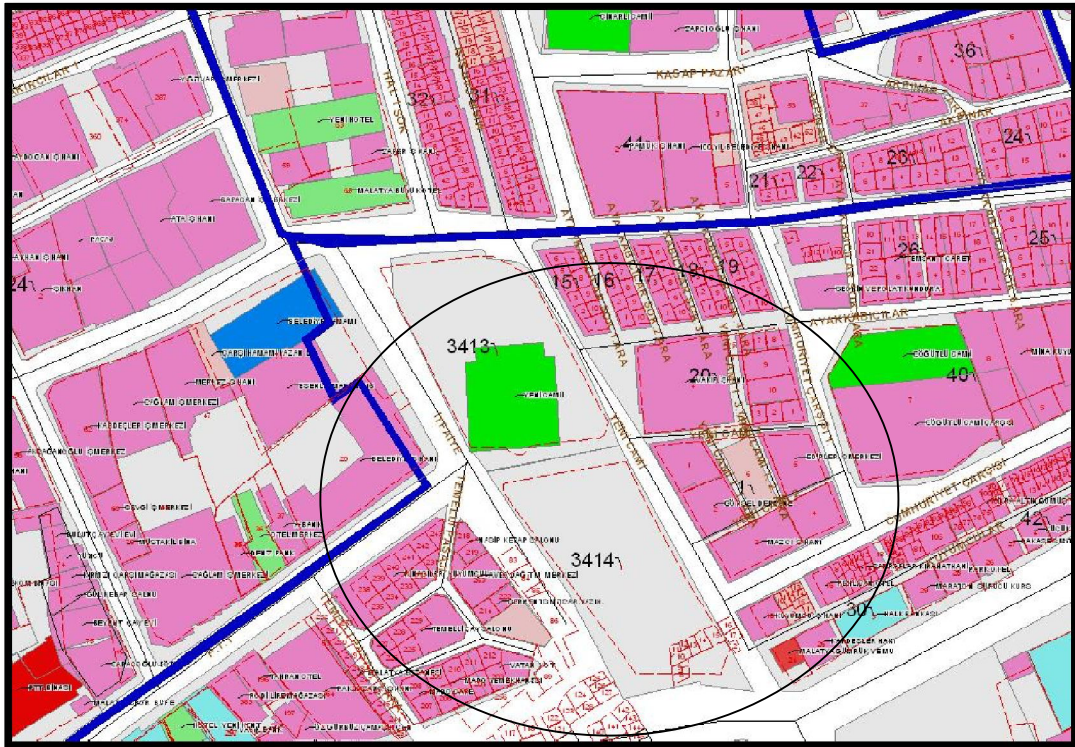
Şekil 3.1: Yeni cami meydanı hava fotoğrafı

Kaynak: Google Earth

3.1.2 Çevre Bağlantısı: Meydan, kentin ticari hayatının yoğunlaştığı Kasap Pazarı, Kuyumcular Çarşısı, Manifaturacılar Çarşısı, Ayakkabıcılar Pazarı, Bakırcılar Çarşısı, Mısır Çarşısı gibi günlük alışveriş sirkülasyonunun, otobüs güzergâhlarının ve araç trafiğinin, bağlantı ve geçiş güzergâhındadır. İmar haritasında da görülebileceği gibi yeni cami meydanını, kentin merkezi iş alanı kuşatır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Kent haritası paftası

Kaynak: Malatya Belediyesi Bilgi İşlem Müdürlüğü

Yeni Cami Meydanının güneyinde, Hükümet Konağı ve Meydanı, doğusunda Akpınar Meydanı, batısında ise PTT meydanı ile bağlantılıdır.

3.1.3 Kuşatılmışlık: Meydanın kuzeyinde fon olarak yaslandığı Cami, dominant etkisiyle meydanı yönlendirmiştir (Şekil 3.3). Alan ve alanı çevreleyen bina yükseklikleri oranı dikkate alındığında $a/5a$, (bina yüksekli/alan genişliği = $9/55$) ‘açık mekân’ niteliği kendini belli eder.

Meydan, kot farkından dolayı iki kademedен oluşur. Cami ile aynı kotta olan birinci kademesi, bitkilendirmeyle kenar yollardan korunmuş, dinlenme, huzur, seyir, gölge ve

serinlik amacıyla gelen ziyaretçiler için sekizgen formlu kaskatlı havuzuyla bir iç mekân oluşturmuştur (Şekil 3.3, 3.4).

Şekil 3.3: Yeni cami meydan fonu

Şekil 3.4: Meydan yeşil kuşakla bir iç mekân kazanmıştır

Şekil 3.5: Yeni cami meydan projesi

Kaynak: Malatya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü

Meydanı oluşturan üst kot ise, kalabalığın kitle halinde hareketine imkân sağlayan yapıyla sade ve engelsizdir. Bu üst kotta, üst meydan sınırında satış büfesi, çiçek parterli oturma birimleri ve merkez otobüs durakları yer alır (Şekil 3.5).

Kot farkından yararlanılarak yapılan amfi, iki kademeyi birleştirirken seyir işlevini de üstlenmiştir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Yeni cami meydanında iki farklı kot amfi ile birleştirilmiştir

Meydanı çevreleyen binalar, alüminyum panel cephe giydirmeleriyle caminin tarihi dokusuyla çelişki oluştururken birbirinden bağımsız yapısıyla da mimari bütünlükten yoksun bir görüntü sergilemektedir (Şekil 3.7). Cami ile uyumlu, kemerli ve sütunlu sövelerle tarihi dokuya uygun bina cepheleri yapılmalıdır.

Şekil 3.7: Meydanı kuşatan binalar mimari bütünlükten mahrumdur

Meydanı kuşatan binalarda, kuyumcular, dersaneler, hukuk büroları, manufakturacılar gibi iş ve ticaret yoğunluğu olan yerleşimler mekân tutmuştur.

4.1.1.4 Bitkilendirme: Herdemyeşil bitkilerin yoğun olarak kullanıldığı plantasyonda yaz ve kış yeşil vurgu amaçlanmış, alt kotta yeşil kuşak oluşturularak bir iç mekân sağlanmıştır (Şekil 3.8).

Şekil 3.8: Meydanda yeşil kuşakla iç mekan sağlanmıştır.

Bitki boyları dikkatle seçilmiş, bodur ve kısa boylu (3 metre ve 3 metreden daha kısa) ağaç türleri tercih edilmiştir. Bu sayede Cami vurgulu ve odak öge olarak kalmış, silueti kapatılmamıştır.

Bitkilendirmede, tıjlı kurtbağrı, bodur mavi ladin, şimşir, konik ladin, gül ve ateş dikenini ağırlıklı türler olarak kullanılmıştır. Şimşir ve kurtbağrı budamaya gelen ve şekil verilebilen türler olmasıyla da önemlidir. Ancak tasarımcı bir cami meydanında kullanılması hem anlamı hem de yapacağı harmoni açısından önemli olan sütun servilere yer vermemiştir. Alanın alt bölümünde sert zemini yumuşatacağı ve cami mimarisiyle uyum sağlayacağı düşünülmüş ihtimali olan şimşirler, ya caminin kare planına uyumlu küp şeklinde ya da kubbelerine atıf yapan küre şeklinde budanarak meydan kimliğinin desteklenmesi ve daha gösterişli bitkilere yer verip dikim toprağının kapatılması gerekirdi. Şimşirlerde birlik vurgusu araya konulan mazı ile bozulmuştur (Şekil 3.9).

Şekil 3.9: Bitkilerin birlik vurgusu bozulmuştur.

Sekizgen yapıdaki havuz çevresine dikilen güller büyüdükçe, havuzun formunu bozmuş, su yüzeyinin görüntüsünü engellemiştir. Bu görüntü deformasyonunu önlemek için boylu güller yerine bodur güller dikilmeli ya da yer örtücü mevsimlik çiçekler kullanılmalıdır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10: Boylu güller su yüzeyi etkisini kırmıştır

4.1.1.5 Kent Mobilyaları: Yeni Cami Meydanında sosyal ve fiziksel ihtiyaçları karşılayan meydan konforunu sağlayan, çekim noktaları oluşturan birçok obje mevcuttur. Bunlar; çiçek parterleri, pergola, oturma birimleri, aydınlatma elemanları, büfe, telefon kulübesi, çeşme, çöp kutuları, havuz, reklam panoları, bilgi-işlem panoları, sınırlandırıcılar, görme engelliler için yönlendiriciler ve meydan için farklı döşeme yüzeyleridir.

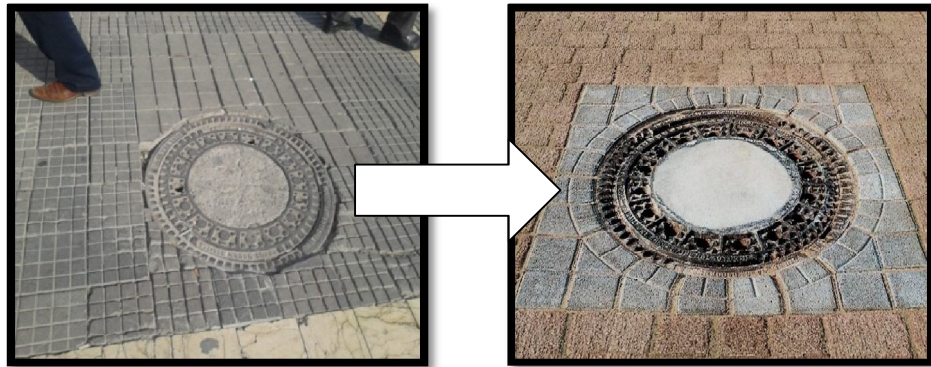
a-Döşeme Elemanı: Yaya yollarından farklı olarak, kesme taştan yapılan cami ile bütünleşen doğal taş döşeme elemanları kullanılmıştır. Döşeme yüzeyi tasarımında mermer, izli andezit, traverten ve ışıklı taşla, uyumlu bir desen oluşturulmuştur (Şekil 3.11).

Şekil 3.11: Yeni cami meydan döşemesi

Ancak döşeme geçişlerinde, kanalizasyon mazgal çevresinde, altyapı için yapılan kapak ya da kaset döşeme detaylarında hatalar yapılmıştır.

Şekil 3.12: Mazgal detayı uygulamasında yanlış ve doğru

Şekilde görüldüğü gibi doğru olan; dairesel mazgal kapağı çevresini karesel ya da dairesel bir zemine oturtup doğal ya da beton küp taşlarla (10x10cm) etrafını çevrelemektir (Şekil 3.12).

Ayrıca mazgal kapağının eğimi zeminle bir olmalı ve mazgal kapağı çıkıntı yapmayacak şekilde oturtulmalıdır.

Şekil 3.13: Döşeme geçişlerine kontur eksikliği ve hatalı konstrüksiyon

Farklı karakterde döşeme çalışmalarının birleşim yerlerine, işlevsel ve görsel açıdan tamamlayıcı konturlar atılmalı, bir desen çalışması yapılmıyorsa döşemede alan geçişleri belirginleştirilmelidir (Şekil 3.13).

Altyapı çıkışları için yapılan kaset ya da kapak imalatında, kapak konstrüksiyonu yeterli olmadığı ve esneme yaptığı durumlarda, üzerindeki döşeme taşları, yaya ve araç sirkülasyonu ile gelen basınçtan dolayı burada da kırılmıştır (Şekil 3.13).

b-Oturma Birimleri: Meydanlar birçok işlevinin yanı sıra kent kimliğini de vurgulayan mekânlar olduğundan, burada yer verilecek kent mobilyalarını seçerken ve tasarlarken bu vurgu da gözetilmelidir. Bu objeler, meydana özgü, kenti anlatan, kentten izler taşıyan objeler olursa, kent imajına değer ve zenginlik katar.

Şekil 3.14: Meydan oturma birimleri

Şekil 3.14 de görülen çiçek parterli oturma birimi, her ne kadar modern, estetik tasarımıyla kent mobilyasından beklenen sağlamlık ve konforu gösterse de, hemen her şehirde olmasından dolayı, tarihi cami meydanına özgü bir imaj objesi değildir.

c-Havuz: Sert zemini yumuşatmak, ziyaretçileri, fiskiyeli su sesiyle ve su yüzeyiyle dinlendirmek ve serinletmek amacıyla yer verilmiş cami planına uyumlu kaskatlı havuz, etrafında bir çekim alanı oluşturmaktadır. Ancak mekânı ziyarete gelenleri suyla buluşturmak ve su yüzeyi vurgusuna engel olmamak için havuzu çevreleyen bitkilendirilmiş alanın kaldırılması gerekir (Şekil 3.15).

Şekil 3.15: Bitkilendirme havuz vurgusunu engellemektedir

d-Pergola: Kentin sıcak yaz günlerinde bir sığınma ve dinlenme mekânı olan pergola, üzerine sarılı asma gülleriyle halkın ve özellikle emeklilerin her zaman rağbet ettiği bir mekân haline gelmiştir. Pergola burada, meydana has bir mimari görseelliğiyle değil klasik şekliyle üzerinde düşünülmeden tasarlanmış bir görüntü vermektedir (Şekil 3.16).

Şekil 3.16: Meydan pergolası

e-Ağaç Dibi Izgara: Büyük ağaç diplerine; dolomit taşları, perlit, ponza gibi volkanik tüfler ya da çiçek parterleri kullanılabildiği gibi, ağaç dibi demir ızgaralar da kullanılabilmektedir. Tarihi taş caminin çevresindeki olgun ağaç dipleri, mekâna özgü

demir ızgaralardan mahrum bırakılmış ve yerini izmarit çöplüğüne terk etmiştir (Şekil 3.17).

Şekil 3.17: Yeni Cami meydanında boş bırakılan ağaç dipleri

f-Çeşme: Yaz ve kış yediden yetmişe ziyaretçilerinin su ihtiyacına Malatya'nın kaynak suyuyla cevap veren meydan çeşmesi doğal taştan (traverten) yapılmıştır. Ölçeğiyle meydanla bütünleşmeyen çeşme, portatif yapısıyla meydandan kopuktur (Şekil 3.18).

Şekil 3.18: Yeni cami meydan çeşmesi

g-Sınırlayıcılar: Yaya hareketini taşıt trafiğinden koruyarak bir güvenlik şeridi oluşturmak, taşıtların istenmeyen bölgelere girmesini engellemek ve yeşil alanları korumak amacıyla kullanılan sınır elemanları, yanlış montajıyla, görsel ve işlevsel görevini yerine getirememektedir. Sınır elemanlarının montajı hemen üst döşeme plağına yapıldığında herhangi bir darbeye döşemeyi de patlatabilmektedir. Montajında kullanılan tespit vidaları, ankraj yastığı olmadığı durumlarda çıkmakta, çirkin ve tehlikeli bir durum sergilemektedir (Şekil 3.19).

Şekil 3.19: Yeni Cami meydanında hatalı sınır elemanı uygulaması

Ayrıca sınır elemanlarının boy seçimi kullanılan amaca uygun olmalıdır. Taşıtlar için kullanılan sınır elemanları çok kısa boylu olduğunda sürücü tarafından farkedilmesi güç olmakta ve çarpmalara neden olmaktadır.

h-Yönlendirme Elemanları: Kent, aynı zamanda, devamlı yenilenen bir memur, asker ve öğrenci şehridir. Meydanı çevreleyen bu kadar farklılaşmış çarşı ve pazar varken, yönlendirme levhaları olmaması ciddi bir eksikliklerdir. Yerli yabancı halkına ve ziyaretçilere yönlendirme levhalarıyla kenti keşfettirmek, kent ekonomisi için de önemlidir.

4.1.2 PTT MEYDANI

Kentin en dinamik mekânlarından biri olan PTT Meydanı, alanı küçük işlevi büyük yapısıyla, kentin buluşma noktalarından biri olmuştur. Meydan kamu binalarına, finans kurumlarına, iş ve ticaret merkezlerine ev sahipliği yapmaktadır (Şekil 3.20).

Şekil 3.20: PTT Meydanı

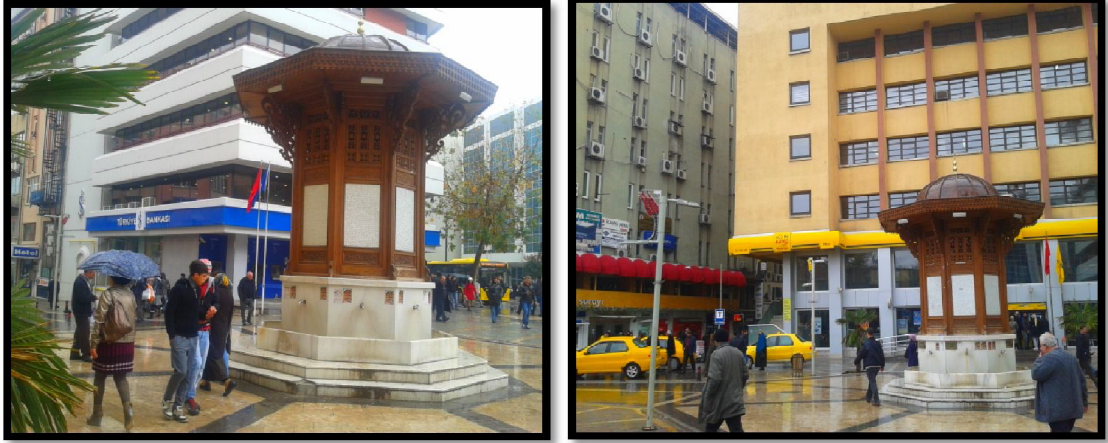

4.1.2.1 Konum: Kentin çekirdek yapısında var olan alan, PTT ve Temelli sokaklarının İnönü caddesiyle kesiştiği yerde konumlanır. Doğusunda Yeni Cami Meydanı, kuzeyinde Halep caddesi ve güneyinde yaslandığı İnönü caddesi yer alır.

4.1.2.2 Çevre Bağlantısı: Meydan kentin, ticaret, iş, kamusal hizmet, finans kurumlarını ve ibadet mekânlarını birbirine bağlayan güzergâh üzerindedir. Ticaret ve Sanayi Odası, Türk Telekom Müdürlüğü, PTT Baş Müdürlüğü gibi kamu kurumları,

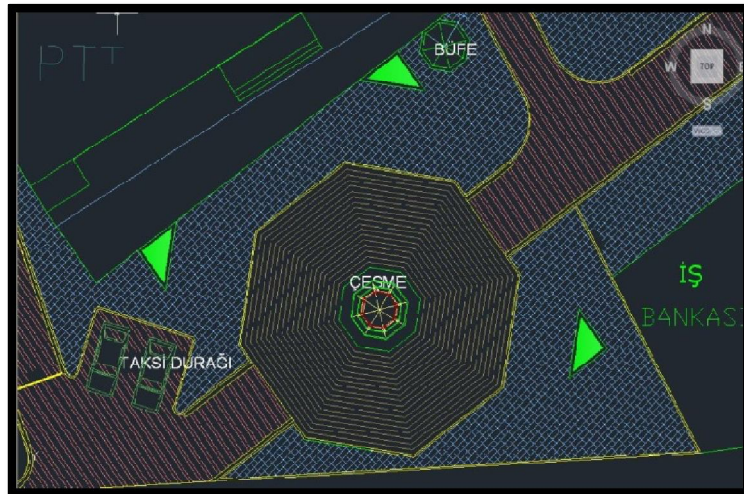
fotoğraflar gibi algılanmaktadır. Buna, bu binaların kuşattığı ahşap işlemeli Saraybosna çeşmesi de eklenince meydana mimari bütünlük tamamen kaybolurken meydanın kimlik sorunu da ortaya çıkmaktadır (Şekil 3.22).

Şekil 3.22: Çeşmenin meydan çevresi ile uyumsuzluğu.

4.1.2.4 Kent Mobilyaları: ‘Small City’ karakterine uyan bu meydanda; çeşme, büfe, çöp ve izmarit kutuları, aydınlatma direkleri, reklam panosu, taş zemin döşemesi gibi elemanlar kullanılmıştır. En çok ihtiyaç duyulan oturma birimlerine yer verilmemesi eksik bir uygulamadır.

Şekil 3.23: PTT meydan planı.

Kaynak: Malatya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü

a-Zemin Döşemesi: Meydan ortasında vurgulanan çeşmeyi merkez alan zemin döşemesi traverten ve izli bazalt doğal taşlarıyla şekillendirilmiştir (Şekil 3.22, 3.23).

Şekil 3.24: PTT Meydan döşemesi.

Karasal iklimlerde döşeme olarak kullanılan traverten, don yapan kış günlerinde su dolan gözenekler patladığı için uzun ömürlü bir uygulama olmamaktadır.

Zemin döşemelerinde en önemli konulardan biri yüzey veya yağış sularının %1-2 oranında bir eğimle alandan uzaklaştırılması ve tahliye edilmesidir. Şekilde görülen yerde ters çakışan meydan zemini eğimi ile yaya yolu eğimi bir mühendislik hatası ya da ihmali ile bu noktada biriken yağmur suyunu tahliye edecek bir rögar konulmamıştır (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: PTT Meydanında rögar eksikliği.

Böyle uzun zaman tahliye edilmeden bekleyen yağış suları zemin döşemesini bozmaktadır.

b-Çeşme: 17 yy. Osmanlı mimari özelliği taşıyan çeşmenin kaidesi mermer, muslukları pirinç, üst bölmesi ahşap işleme, kubbesi bakırdan yapılmıştır. Çeşmelerden her zaman su içmeye alışık insanlar bu çeşmede Ramazan ayları ve bayramlarda şerbet veya meyve suyu da bulabilmektedir (Şekil 3.26).

Şekil 3.26: PTT Meydan çeşmesi

Çeşme mimarisiyle beğeni toplasa da bulunduğu meydanla bütünleşen, mekânı tamamlayan bir yapı arz etmediğinden yalnız kalmıştır. Meydanlar heykel, çeşme, çeşitli plastik öğeler gibi kent mobilyalarının en fazla kimlik kazanacağı yerlerdir. Aynı objenin başka kentlerin meydanlarını da süslemesi kent ve meydan kimliği olgusuna zarar verir.

c-Sınır Elemanları: Kent mobilyaların aplikasyonunda en çok yaşanan sorunlardan biri de sınır elemanlarının montajıdır. Meydan planlanırken yerleri tesbit edilmesi ve ankraj betonu dökülmesi gereken durak, büfe, direk gibi kent mobilyalarında geçerli olan uygulama, sınır elemanları için de geçerlidir. Yakışksız bir uygulama bütün bir mekanın güzelliğine gölge düşürebilmektedir. Güzellik detaylarda gizlidir kuralı burada da geçerlidir (Şekil 3.27)

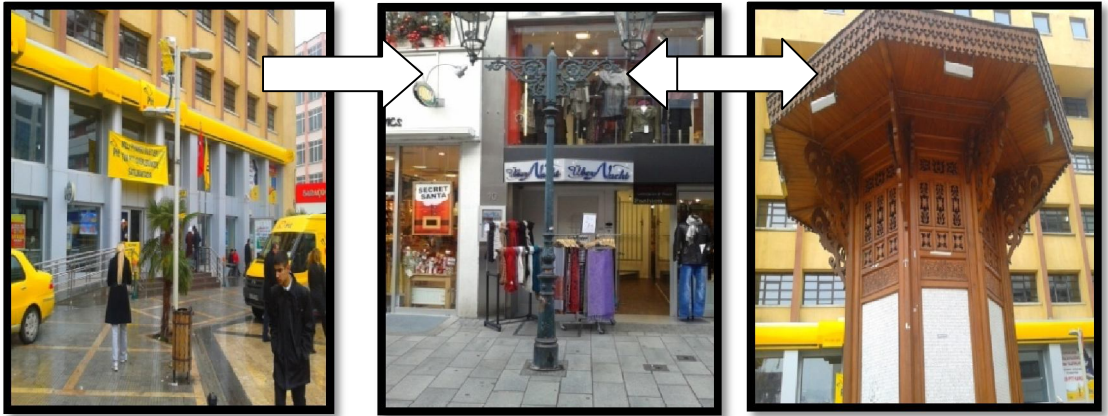
Şekil 3.27: PTT meydanında hatalı sınır elemanı uygulaması.

Bu detaylar bütün bir kent hakkında ipuçları taşımaktadır. Yapılan uygulama, kentin estetik algısından, yetişmiş kalifiye elemanından, işçilik ve mühendislik kalitesinden haber verir.

d-Aydınlatma Elemanları: Meydanda işlevsel olarak aydınlatma direkleri, mimari olarak da meydan çeşmesinde aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Burada diğer kent mobilyalarıyla bir uyum gözetilmeden sade bir armatür tercih edilmiştir.

Şekil 3. 28: PTT meydanında aydınlatma elemanı seçimi

Aydınlatma elemanlarında bütüncül, çevreyle uyum sağlayan görsel etkinin sağlanması için mekân yapısı çok iyi incelenmelidir. Meydanda yabancı kalan işlemeli çeşme ile bütünlük sağlayacak ferforjeli bir armatür tercihi uyum sorununu hafifletecektir.

4.1.2.5 Bitkilendirme: Meydan çevresinde iki adet palmiye (*Washingtonia filifera*) ile meydanın taş ve beton yapısı yumuşatılmak istenmiştir. Daha fazla yeşil dokuya mekânın yapısı izin vermemektedir.

Şekil 3.29: PTT meydanında bitkilendirme

Ancak burada bitki tercihi hatalıdır. Artistik görüntüsü Malatya’da ilgi çekeceği düşünülen palmyeler, kentin karasal iklimine uymamaktadır. Kışın eksi 20’ ye varan sıcaklık düşüşlerinden ve kar yükünden olumsuz etkilenmektedir. Bu yüzden aralık ayından itibaren 3-4 ay bitki sarılarak kış etkisinden korunmaya çalışılmaktadır. Zor koşullarda yapılan bu uygulamanın meydanın görsel kalitesini düşürdüğü aşikârdır (Şekil 3.29).

4.3 HÜKÜMET MEYDANI

Adını 1941 yılında yapılan Hükümet konağından alan meydan, 1973 yılında altı çarşı üstü meydan işlevi görecek Kapalı Çarşı’nın yapımıyla mevcut halini almış 2006 yılında da tadilat görecek yenilenmiştir. Kapalı çarşıda kuyum ve tekstil sektörü ağırlıklı olmak üzere oyuncak, hediyelik eşya ve elektronik ürün satan mağazalar bulmak mümkündür. Bu şekilde Malatya’nın ilk alışveriş merkezi özelliğini taşır. Ancak son zamanlarda açılan yeni ve modern alışveriş merkezleri sayesinde Kapalı Çarşı ticari canlılığını yitirmiştir.

Şekil 3.30: Hükümet Meydanı kapalı çarşı üstü yenileme projesi görseli

Şekil 3.31: Hükümet meydanı kapalı çarşı üstünün son hali

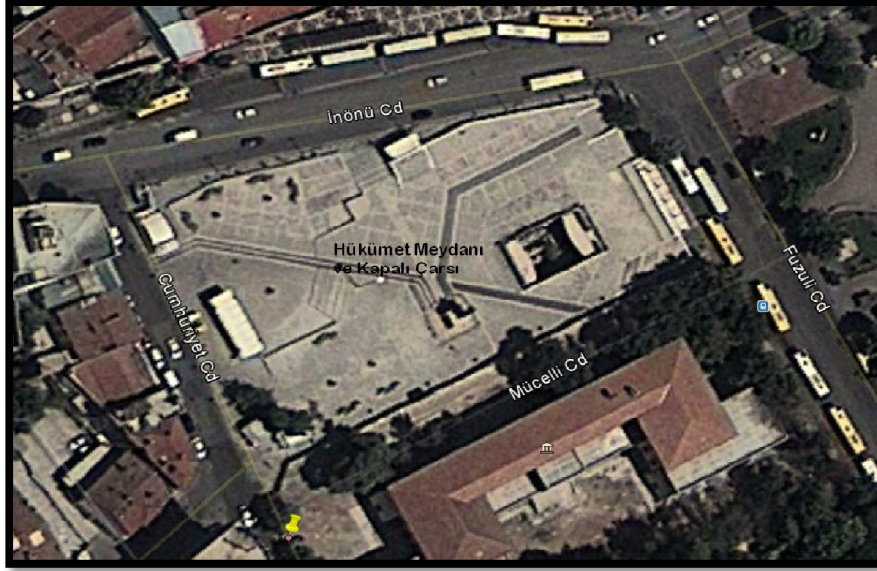

Meydanda yenileme projesi uygulanmış fakat su izolasyonunda yapılan hatalardan dolayı tadilat projesinde yer alan yeşil alanlar tamamen sökülerek sert zemin görüntüsü geri getirilmiştir (Şekil 3.30). Kaldırılan yeşil doku yerine, oturma birimleri ve çiçek parterlerine yer verilerek sert zemin etkisi yumuşatılmaya çalışılmıştır (Şekil 3.31)

4.3.1 Konum: Şehir merkezinden geçen İnönü Caddesini dik kesen Fuzuli ve Cumhuriyet Caddelerinin çevrelediği, güneyinde Hükümet Binasının cephelediği

meydan, şehrin düğüm noktasında konumlanır (Şekil 3.32). Kenti simgeleyen objelerden biri olan İsmet Paşa heykeli bu meydanda yer alır.

Şekil 3.32: Hükümet meydanı hava fotoğrafı

Kaynak: Google Earth

4.3.2 Çevre Bağlantısı: Meydan kentin doğu, batı, kuzey ve güney bölgelerini birbirine bağlayan yollar üzerindedir. Malatya'nın idari, ticari, iş ve finans merkezi bağlantısını üstlenir. Toplu taşıma güzergâh merkez durakları ile yaya sirkülasyonunu kontrol eder. İsmet Paşa heykeli ile halkın buluşma noktasını oluşturur.

4.3.3 Kuşatılmışlık: Meydanın kapalı iki yanını 15-20 m yüksekliğinde kamu, banka, iş ve ticaret binaları kuşatmıştır. Bina yükseklikleri ve meydan genişliği dikkate alındığında $a/5a$ (bina yüksekliği/mekân genişliği = 20/100) oranı, meydanın 'açık mekân' özelliği taşıdığını göstermektedir.

Kentin ilk çok katlı binaları, hükümet binası gibi kalan birkaç eski yapı hariç, yerini beton binalara terk etmiş ve eskiden yeniye geçiş sürecini özellikle banka binaları hızlandırmıştır. Meydanın doğu yönünde aynı dönemde yapılan belediye eski binası yıkılarak, hükümet binası yalnızlaştırılmıştır. Bu geçiş sürecinde farklı mimari ve yapılar birbirinden bağımsız, bütünlükten uzak bir görüntü sergilemektedir.

Meydan altı çarşı olarak planlanması, meydanı ana aks İnönü Caddesi'nden kot farkı sebebiyle koparmış, daha çok doğu batı yönünde bir geçiş platformu olarak kullanılmaya itmiştir. Kot farkından dolayı oluşan duvarlar son tadilat projesinde, Malatya tarihinden ve dünyanın ilk şehir devleti Aslantepe'den rölöveler ile süslenmiştir (Şekil 3.33).

Şekil 3.33: Kapalı çarşı duvarında rölöve çalışması

4.3.4 Kent Mobilyaları: Hükümet Meydanında kent mobilyası olarak; büfe, çiçek parterleri, oturma birimleri, aydınlatma direkleri, heykel, çeşme, telefon kulübesi, zemin döşemesi ve ışıklı taşları bulunmaktadır.

a-Zemin Döşemesi: Zemin döşemesi olarak Malatya bölgesinden çıkan doğal taş diyabaz tercih edilmiş, yönlendirme döşemesi olarak bazalt, traverten ve ışıklı taşlar kullanılmıştır (Şekil 3.34)

Şekil 3.34: Hükümet meydanında kullanılan zemin döşemesi

Meydan zemininden alt çarşı katına sızan sular sebebiyle kaldırılan yeşil alan zemini andezit kaplama yapılmıştır. Taşların su geçirgenlik katsayılarına bir örnek olarak, burada andezit ıslak, diyabaz kuru olarak görünmektedir. Karasal iklimlerde zemin döşemesinin uzun ömürlü olması isteniyorsa geçirgenlik katsayısı düşük malzemelerin tercih edilmesi gerektiği açıktır (Şekil 3.35).

Şekil 3.35: Döşeme taşlarının su geçirgenlik katsayıları farklıdır

b-Çiçek Parterleri ve Oturma Birimleri: Bir şeyi yapmak kadar bakmak da önemlidir. Çiçek parterleri ancak doğru kullanıldığında ve bakımı yapıldığında istenen estetik etkiyi vermektedir (Şekil 3.36).

Şekil 3.36: Hükümet Meydanında çiçek parteri

Burada çiçekliğin ortasında bakır şerit sökülmüş, bitki toprağı yetersiz kalmış, eğri dikilen herdemyeşil bitki çevresi boş bırakılarak güzel kent objesi özelliğı kaybolmuştur.

Şekil 3.37: Hükümet Meydanında oturma birimi

Çiçek parterli oturma birimleri meydanlarda özellikle yaşlı insanlarımız için bir dinlenme ve soluklanma yerleri olduğu için önemlidir. Ancak mevsim geçişlerinde bakım şartları zorluğu nedeniyle mevsimlik değil çok yıllık bitkiler tercih edildiğinde olumsuz görüntülerin önüne geçilmiş olacaktır (Şekil 3.37).

c-Büfe: Halkın zaman kaybı olmadan pratik alışveriş yaptığı büfeler, vazgeçilmez kent mobilyalarından biridir. Malatya da her meydana birer tane mevcuttur. Belediyenin yeni uygulanası olarak meydanlardan eski büfeler kaldırılıp yerine yeni sarı standart büfeler getirilmiştir.

Büfe işletmecilerinin bu mekânları market mantığıyla çalıştırmaları sorun olmaktadır. Burada büfecilerin kendi alanıyla yetinmeyip dış ortama malzemelerini ve dolaplarını

koyarak yer işgal etmeleri görsel ve işlevsel kirliliğe yol açmaktadır. Yükleme boşaltma yapan kamyonların yanaşması yaya ve araç trafiğini olumsuz etkilemektedir. Belediye burada da bazı düzenlemeler getirmelidir (Şekil 3.38).

Şekil 3.38: Hükümet Meydanında büfe

d-Çeşme: Hükümet Meydanındaki çeşme yenileme projesinde ihmal edilmiş, çınar dibindeki eski küçük beton çeşmeyle yetinilmiştir (Şekil3.39).

Şekil 3.39: Hükümet Meydanında çeşme

e-Heykel: Meydanda hükümet binasının hemen önüne yapılan 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü heykeli gençlerin buluşma noktası olmuştur. Heykel, Mimar Nejat Sirel ve Heykeltıraş Hakkı Atamulu tarafından 1946 yılında yapılmıştır. Heykelin taş kaidesi üzerine tarım, sanayi, eğitim konulu kabartma kompozisyonlar işlenmiştir (Şekil 3.40).

Şekil 3.40: Hükümet Meydanında İsmet Paşa Heykeli

Kayısı gibi Malatya'nın simgelerinden biri haline gelen İsmet Paşa heykeli kentin tanıtım görsellerinde yerini almıştır.

f-Aydınlatma: Meydanda işlevsel alan aydınlatması tercih edilerek mekan ortasına yüksek aydınlatma direği konumlandırılmıştır (Şekil 3.41)

Şekil 3.41: Hükümet Meydanı Aydınlatma Direkleri.

Diğer meydanlardan farklı olarak zemin döşemesinde yönlendirme işareti olarak ışıklı taşlar kullanılmıştır. Akşam saatlerinde yanan ışıklı taşlar ilgi çekmektedir.

Meydan sınırında kullanılan modern aydınlatma armatürleri, çiçek parterleri ve oturma birimleri gibi diğer kent mobilyalarıyla uyumludur. Genelde proje ile kent mobilyaları ayrı olarak planlanmaktadır. Kentin prestij ve imaj projelerinde konsept vurgusu için proje bir bütün olarak ele alınmalıdır. Projelendirme yapılacak yerin çevresi, mimari yapısı, iklimi, tarihi, kültürü gibi değerler göz önüne alınarak yapılan planlamalar kuşkusuz daha başarılı olacaktır.

4.3.5 Bitkilendirme: Yenileme projesiyle Meydana yapılan çim yüzeyleri, çiçek parterleri, bitki saati gibi meydana canlılık ve serinlik veren bitkisel uygulamaların hepsi, yetersiz ve hatalı su yalıtımından dolayı alt çarşı mahalline sızan sular sebebiyle kaldırılmış, meydan çıplak taş döşemeye mahkûm edilmiştir (Şekil 3.42).

Yakıcı yaz güneşinden kaçanlar için meydan sınırında sığınacak birkaç yaşlı çınardan başka bir bitki kullanılmamıştır.

Şekil 3.42: Hükümet Meydanı tadilat projesinde yer verilen bitkilendirme su yalıtımında hatalar sebebiyle kaldırılmıştır.

Kaynak: Malatya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü

4.4 AKPINAR MEYDANI

Akpınar Meydanı Malatya'nın en eski ticaret merkezlerinden biridir. Malatya'nın pazar yeri Akpınar semtinde yer almaktaydı. Köyden kente tahıl, odun yükleri taşıyan hayvanların sahipleri ile birlikte kalabilecekleri hanlar vardı (Göğebakan 2004).

Meydan eski yapılanmasını ile ilçe ve köylerden gelenlerin alışveriş yaptığı merkez olma özelliğini günümüzde de devam ettirmektedir.

Meydan 2012 yılında projelendirilerek yeniden yapılandırılmıştır.

4.4.1 Konum: Akpınar Meydanı, Cezmi Kartay ve Atatürk Caddelerinin Akpınar Caddesini kestiği bölümde, merkez camilerinden Söğütlü Caminin hemen doğusunda yer alır (Şekil 3.43).

Şekil 3.44: Akpınar Meydanı

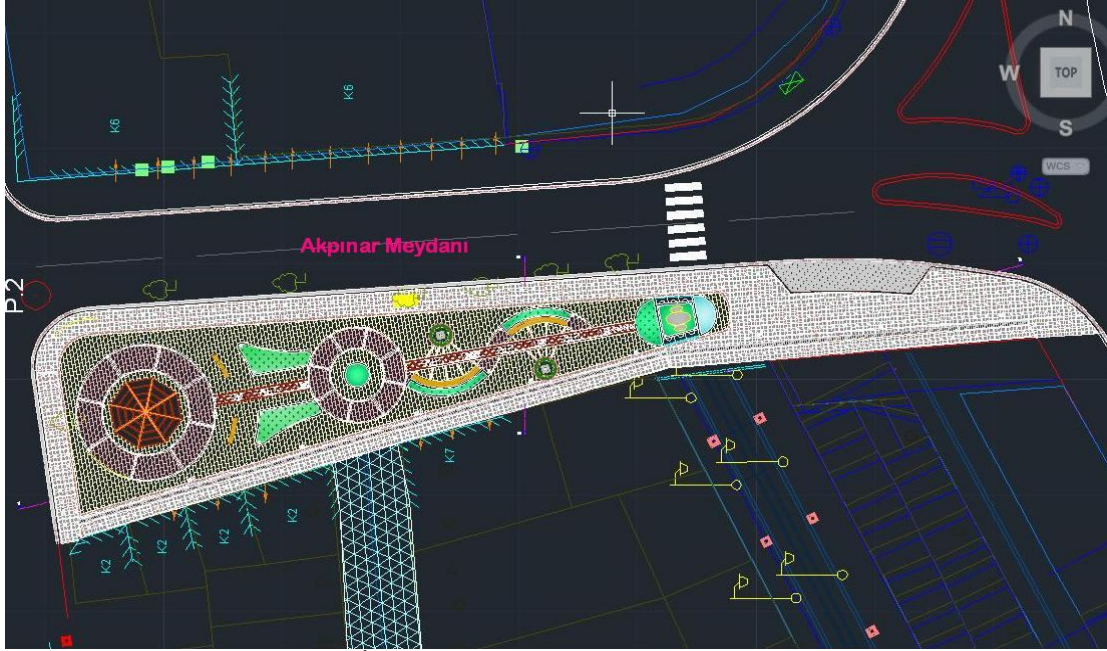
Mimari açıdan birbiriyle uyumsuz, estetikten uzak beton binalar Malatya'nın eski kerpiç binaların yerine yapılan ilk binalardır (Şekil 3.45). Birbirinden bağımsız binalar süreklilik, bütünlük ve estetik kaygısı taşımamaktadır. Mimari açıdan güçlü mekânlar bir açıdan da güçlü ekonomilere bağlıdır. Meydanı kuşatan binalarda cephe çalışması yapılarak mimari çirkinlik perdelenmelidir.

Şekil 3.45: Akpınar Meydanını kuşatan iş hanları

Ayrıca binalarda mevcut tabela ve reklam çirkinliğine son verilmeli ve bu alanda bir düzenleme getirilmelidir.

Şekil 3.46: Akpınar Meydan projesi

Kaynak: Malatya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü

Binaların çevrelediği beton baskısını, yeni düzenlemede yeşil doku ve hareketli tasarımla yumuşatılmaya çalışılmış fakat mekânın küçük, sirkülasyonun büyük olması sebebiyle yeşil adacıklar basılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Şekil 3.46).

4.4.4 Kent Mobilyaları: Akpınar Meydanında ekmek büfesi, çiçek parterli oturma birimi, aydınlatma armatürü, çöp kovası ve zemin döşemesi gibi kent mobilyaları mevcuttur.

a-Zemin Döşemesi: Zemin döşemesinde, malzeme seçimi ve desen çalışması yaya yolundan farklı olarak dizayn edilmiştir. Kullanılan malzeme olarak traverten, bazalt, pembe andezit ve kompozit karo tercih edilmiştir. Zemin döşemesinde aranan uzun ömür ve dayanıklılık özelliklerini, Malatya iklim şartlarında pembe andezit ve kompozit karo karşılamamaktadır.

Şekil 3.47: Akpınar Meydanı zemin döşemesi

Şekilde de görüldüğü gibi andezitin su geçirgenliği fazla olduğundan kış donlarında taş zarar görmekte ve yüzeyden levha şeklinde kavlamalar ve çözülmelere maruz kalmaktadır. Kompozit karonun da darbelere karşı dayanıksız ve kırılğan olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 3.47).

Burada diğer meydanlardan farklı olarak yüzey akışlarına ve su basmalarına karşı boydan boya rögar yapılmış muhtemel göllenmelerin önüne geçilmiştir (Şekil 3.48).

Şekil 3.48: Akpınar Meydanında mazgallar

Çiçek Parterleri: Zeminde yer verilen yay ve dairesel formda çiçek parterleri meydana bir hareketlilik katsa da, mekânın küçük, yaya yoğunluğunun fazla olması nedeniyle yaya sirkülasyonunu engellemekte yayalar tarafından parter ezilmektedir (Şekil 3.49).

Şekil 3.49: Akpınar Meydanında çiçek parterleri

Bitkilendirme: Yeşil adalara meydan mekânının büyüklüğü ile orantılı olarak, konik ladin, şimşir, mazı gibi bodur bitkiler dikilmiştir (Şekil 3.50).

Şekil 3.50: Akpınar Meydanında bitkilendirme

Dairesel adalara lale ağacı dikilmiş hem çiçek hem de sonbahar da renk gösterisiyle vurgu amaçlanmıştır. Böyle küçük meydan ağaçlandırmalarında mekân hacmini daha da küçültmemek adına boylu büyük ağaçlar tercih edilmelidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Malatya meydan mekânları meydan tasarım ilkelerine, konumuna, çevre bağlantısına, kuşatılmışlığına, kent mobilyalarına ve bitkilendirme durumuna göre irdelenmiş, tasarım kriterlerine göre gözlem ve tespitler yapılmıştır.

Kentin bütün altyapı, üstyapı ve planlamalarına rehberlik edecek, planlama, uygulama ve denetleme yapacak bir koordinasyon ve planlama üst kurulu oluşturulmalıdır. Bütüncül bir yaklaşımla kenti kucaklayan, kent sorunlarına, projelerine ve yatırımlarına profesyonel görüş sunabilecek her meslekten ve uzman kişilerden oluşturulacak bu kurul, yapılan çalışmalara yön verebilen, denetleyen, şehrin önünü açan, kenti geleceğe taşıyan, kentin sağlıklı ve kimlikli gelişmesine zemin hazırlayan her türlü tedbiri alabilen, tarafsız, siyasi endişelerden uzak, kendini ispatlamış uzman kişilerden seçilmelidir.

Meydan düzenlemesi yapılan mekânlarda kent kimliği, tarih ve dokusu göz ardı edilmiş modernleşme adına kullanılan kentsel objeler uyum gözetilmeden kullanılmıştır. Meydan düzenlemelerinde mekâna özgün tasarımlar yapılmalı, her yerde olan kentsel objeler yerine mekâna özgü kent mobilyaları düşünülmelidir. Kentin prestij ve imaj projelerinde konsept vurgusu için proje bir bütün olarak ele alınmalı, kent mobilyaları da tasarım sürecine dahil edilmelidir. Projelendirme yapılacak yerin çevresi, mimari yapısı, iklimi, tarihi, kültürü gibi değerler göz önüne alınarak yapılan planlamalar kuşkusuz daha başarılı olacaktır.

Meydan mekânlarını kuşatan binalar mimari bütünlükten kopuk, estetik kaygıdan uzak yapılarıdır. Belediye, bina sahipleriyle birlikte ortak karar alıp meydan kimliğini, kent imaj ve kültürünü yansıtan cephe çalışmaları yaptırmalıdır.

Zemin çalışmalarında tasarım, mühendislik, malzeme ve işçilik hataları göze çarpmaktadır. Bu hatalar görsel açıdan rahatsızlık verdiği gibi yapının kullanım zorluğuna ve yapının çabuk bozulmasına da sebebiyet vermektedir. Yağış ve yüzey sularının tahliyesini sağlayacak eğim ve rögar eksikliği gibi tasarım ve mühendislik

hataları vatandaşlara zorluk yaşatmaktadır. Prekast döşeme elemanları ve doğal taş döşeme elemanlarında standardizasyon aranmalıdır. Kaliteli bir döşeme uygulaması için tasarımda detaylara eksiksiz yer verilmelidir. Uygulamalarda kesinlikle sertifikalı ya da diplomalı iş gücü kullanılmalıdır.

Malatya yerelinde bulunan taş ocaklarında çıkan doğal taşlar sürdürülebilirlik açısından yine bölgede kullanımı için tasarımlarda yer verilmeli ancak bu taşlarda standartlara uyum aranmalıdır.

Döşeme elemanı olarak kullanılan bazı taşların kış şartlarına mukavemet edemediği görülmüştür. Kaynak israfını engellemek için bölgenin iklim şartlarına göre tespit edilen öneri doğal taş kullanım listesi hazırlanmalıdır.

Meydan düzenlemesinde yapılan bitki tercihlerinde bazı hatalar dikkat çekmektedir. Başka iklim coğrafyasında rahatlıkla yetişen bitkiler, iklim açısından uygun olmayan Malatya'da yetiştirilmek istenmektedir. Bu bitkiler kışın şiddetinden etkilenmemesi için çuvalla sarılarak korumaya alınmaktadır. Malatya iklim ve toprağında yetişebilen bitki çeşitleri için de bir bitki kullanım listesi oluşturulmalıdır.

Meydanlarda kullanılan kent mobilyaları tespit edilmiş ve bir tablo oluşturulmuştur. Genel itibariyle halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek çeşit ve sayıda olduğu gözlemlenen kent mobilyalarında, incelenen meydanların hepsinde de eksik olan üç grup dikkat çekmektedir. Bunlar yönlendirme levhaları, bisiklet parkları ve iletişim panolarıdır. Belediye ihtiyaç görülen mekânlarda bu ihtiyaca da cevap vermelidir (Tablo 4.1).

Bakanlar kurulunun 2012 yılında kararı ile büyükşehir olan Malatya Belediyesinin sorumlu olduğu alan şehrin siyasi sınır büyüklüğüne ulaşmıştır. Bu sorumluluk belediyeye yeni görevler yüklemiştir. Henüz planlama yapılmayan, altyapıları hazır olmayan onlarca belde ve belediyeler vardır. Şehrin ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesi, zamanında ve sağlıklı yatırımların yapılabilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Büyükşehir statüsüyle hızlı bir gelişme sürecine girmesi düşünülen şehirde, imar

planları, planlama teknikleri ve uygulamalarında daha sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre için peyzaj mimarları, mimar, mühendis ve diğer meslek disiplinleriyle birlikte görev alması önemlidir.

Tablo 4.1: Malatya Meydan mekanlarında kent mobilyaları durumu

KENT MOBİLYALARI	M E Y D A N L A R			
	Yeni Cami Meydanı	PTT Meydanı	Hükümet Meydanı	Akpınar Meydanı
Döşeme Elemanı	Var	Var	Var	Var
Aydınlatma	Var	Var	Var	Var
Çiçek Parteri	Var	Yok	Var	Var
Gölgelik	Var	Yok	Yok	Yok
Çöp Kutusu	Var	Var	Var	Var
Yönlendirme Lvh.	Yok	Yok	Yok	Yok
Satış Birimleri	Var	Var	Var	Var
Oturma Birimleri	Var	Yok	Var	Var
Bayrak Direkleri	Var	Var	Var	Yok
Çeşmeler	Var	Var	Yetersiz	Yok
Bisiklet Parkı	Yok	Yok	Yok	Yok
Telefon Kulübesi	Var	Var	Var	Yok
Reklam Panoları	Var	Yok	Yok	Yok
İletişim Panoları	Yok	Yok	Yok	Yok
Izgaralar	Yok	Yok	Yok	Yok
Sınırlandırıcılar	Var	Var	Var	Yok

KAYNAKÇA

Kitaplar

Alberti, L. B., 1986. *The ten books of architecture*, New York: Dover Publications.

Alexander, C., Neis, H., Anninuous, A., King, I., 1987. *A new theory of urban design*.
New York: Oxford University Press.

Arnold, H. F., 1980. *Trees in urban design*, New York: Van Nostrand Reinhold.

Collins, G. R. and Collins C. C., 1986. *The birth of modern city planning*. New York:
Rizzoli.

Cullen, G., 1976. *The concise townscape*. New York: Van Nostrand.

Giritlioğlu, C., 1991. *Şehirsel mekan öğeleri ve tasarımı*. İstanbul: İTÜ Mimarlık
Fakóltesi Baskı Atólyesi.

Göğebakan, G., 2004. *Fotoğraflarla geçmişte Malatya*. Malatya: Malatya Belediyesi
Kólter Yayınları

Hegemann, W. and Peets, E., 1922. *The american vitruvius, an architect's handbook of
civic art*, New York: The Architectural Book Publishing Company.

Hörmann, E. and Trieb M., 1977. *Grundlagen des stadtgestalterischen entwerfens*.
Stuttgart: Universität Stuttgart.

Krier, R., 1979. *Urban space*. New York: Rizzoli.

Lynch, K., 1960, *The image of the city*., Cambridge: The M.I.T Press

Moughtin, C., 2003. *Urban design: street and square*. Boston: Architectural Press,
ss.87-127

Relp, E., 1989. *Modern urban landscape*. Baltimore: The John Hopkins University
Press

Seçkin, Ö.B., 1998. *Peyzaj uygulama tekniği*. İstanbul: Çantay Kitabevi

Seçkin, Ö. B., 1997. *Peyzaj Yapıları II*. İstanbul: İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi

- Sitte C., 1965. *City planning according to artistic principles*. Collins, G.R. and Collins, C.C. (Çev.), London: Phaidon Pres (1889).
- Spreiregen, P. D., 1965. *Urban design: the architecture of towns and cities*. Malabar: Krieger.
- Unwin, R., 1909. *Town planning in practice*. London: Fisher Unwin.
- Uzun, G. 1998. *Peyzaj mimarlığında temel tasarım*. Adana: Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Yardımcı Ders Kitabı.
- Uzun, G., 1990. *Kentsel rekreasyon alan planlanması*. Adana: Çukurova Üniversitesi Ders Kitabı
- Vitruvius, M., 1960. *The ten books of architecture*. Book V. New York: Dover Publications.
- Zucker, P., 1959. *Town and square: from the agora to the village green*. New York: Columbia University Press.

Sürelî Yayınlar

Oktay, D., 1999. Kentsel ortak mekanların niteliği ve kent yaşamındaki rolü. *Yapı Dergisi*. (207)

Suher, H.,1998. Kent planlama sürecinde kent meydanlarının yeri ve işlevi. *Peyzaj Mimarlığı dergisi* (4).

Diğer Yayınlar

- Çınar, S., (1994). Kentsel alanlarda mekan organizasyonu ve Beyazıt çevresinin irdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi FBE
- Konuk, G., 1991. Zaman ve mekanın bir sentezi olarak kentsel tasarım, *I. Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu*, 23-24 Mayıs 1991 İstanbul, ss. 54-56.
- Teziş, S., 1994. Şehir merkezlerinde yaya alanları. kentsel planlama. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi FBE
- Yıldızcı, C., 2001. Kent mobilyaları kavramı ve istanbul'daki kent mobilyalarının irdelenmesi, *I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*. 9-10-11 Mayıs İstanbul: İTÜ, ss.30-35.
- Arslan, M. ve Dilaver Z., 2006. Kent ağaçları ve koruma yaklaşımları. *Kent İçi Ağaçlandırma Çalışmalarında Teknikler ve Sorunlar Paneli*, 28 Ekim 2006 Ankara: PMO